

En kvalitativ undersøgelse af oplevelsen af det beskæftigelsesrettede forløb i jobcenteret for personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen

Uddannelsesinstitution: Aalborg Universitet

Uddannelse: Kandidat i socialt arbejde, 4. semester

Vejleder: Søren Rudbæk Juul

Studerende: Christiane Julie Westh Hansen

Studienummer: 20201409

Antal tegn med mellemrum: 167.484

Dato: d. 1. juni 2022

Abstract

This master's thesis tries to explore how the social and employment development has affected the social initiative for people with long-term effects from sexual abuse in their childhood or youth in the job center? And how do they experience the initiative?

The thesis uses a qualitative method to answer these questions and explore 1) how the employment discourse affects the social workers work with people with complex problems in addition to unemployment and 2) how the relationship with the social worker affects the inclusion of the people with long-term effects and what they gain from the employment-oriented initiative. The qualitative study consists of two interviews with two people with long-term effects from sexual abuse in their childhood or youth who are currently in an employment-oriented initiative. Furthermore, I use statements from two people with long-term effects who have participated in a different study. I also interviewed two social workers to get the perspective from both sides of the initiative. Earlier studies about people with long-term effects and their encounters with the job center, have often lacked the perspective of the social workers, why it is interesting to broaden the thesis to include their perspective.

The thesis finds that the social and employment development have led to an employment discourse which promotes a view of humanity focusing on the potentiality of people in the social workers work with people with long-term effects. People with long-term effects' behavior in the employment-oriented initiative depends on their means of being active. This in turn affects their experience of the employment-oriented initiative. The analysis shows that people who can thereby be active in their employment-oriented initiative also sees the initiative in a more positive light. In this way the employment discourse can challenge the social workers relationship with people with long-term effects who are not able to be as active in their employment-oriented initiative. The result of this can be that the person with long-term effects can feel instrumentalised, since their challenges are not prioritized in the employment discourse which affect the social workers. In this thesis I therefore argue that not every person is positive affected by the employment discourse in the employment-oriented initiative. An initiative designed to better accommodate these people and their individual problems would therefore possibly be better at getting them back in the labour market.

Indholdsfortegnelse

Problemfelt	4
Problemstilling	6
Problemformulering og underspørgsmål	7
Den eksisterende litteratur	8
<i>Problemstillingen</i>	8
<i>Eksisterende litteratur</i>	9
Forskning om personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen:.....	9
Forskning om beskæftigelsesrettede forløb med borgere der har komplekse problemer udover ledighed:	10
<i>Specialets bidrag til den eksisterende litteratur</i> :.....	11
Afgrænsning af undersøgelsens fokus	12
Begrebsafklaring	12
<i>Senfølger</i> :	12
Traumer og traumefremkaldte lidelser:.....	13
Metode	14
<i>Metodologi</i> :.....	14
<i>Projektdesign</i> :.....	14
<i>Kvalitativ tilgang</i> :	15
<i>Semistruktureret interviewguide</i> :.....	15
<i>Interview og informanter</i>	16
Interview med personer der har senfølger:	16
Interview med socialrådgivere der arbejder med borgere der har komplekse problemer udover ledighed:.....	17
<i>Transskribering</i> :.....	18
<i>Meningskondensering</i> :.....	18
Videnskabsteori	18
<i>Forforståelse</i> :	19
<i>Den hermeneutiske cirkel</i> :.....	20

Analysestrategi:	21
Analyse	24
<i>Analysedel 1:</i>	24
Beskæftigelsesdiskursen:	24
Hvordan indvirker beskæftigelsesdiskursen på socialrådgivernes beskæftigelsesrettede arbejde med borgere der har "komplekse problemer udover ledighed":.....	28
<i>Delkonklusion 1:</i>	37
<i>Analysedel 2</i>	38
Relation:	38
Det institutionelle møde mellem person med senfølger og socialrådgiveren	39
Anerkendelse og disrespekt i mødet med socialrådgiveren:	45
Borgerinddragelse:	51
Hvad udgør forskellen mellem Kim og Jespers forløb og Berit og Sannes forløb:.....	54
<i>Delkonklusion 2:</i>	57
Konklusion:	59
Perspektivering:	64
<i>Implikationer for fremtidige studier:</i>	64
<i>Praktiske implikationer:</i>	65
Referenceliste:	67
Bilagliste:	70

Problemfelt

Dette speciale har til formål at undersøge, hvordan den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling har påvirket oplevelsen af det beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret for personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen. Der findes forskellige former for komplekse sociale problemer, hvor de forskellige udfordringer på hver sin måde kan indvirke på inddragelsen i borgerens møde med beskæftigelsesområdet. Jeg vælger at tage udgangspunkt i personer med senfølger, fordi jeg gennem mit frivillige arbejde i Center for Seksuelt Misbrugte Syd Frivilligsektion har oplevet, at denne målgruppe ofte er udfordret i at deltage i beskæftigelsesrettede tilbud ved jobcenteret grundet kompleksiteten af deres senfølger. Jeg vil derfor undersøge, hvordan personer med senfølger oplever det beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret. På denne måde ønsker jeg at få et indblik i, hvordan det at have senfølger har indvirket på deres muligheder for at blive inddraget i samt deres udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb. For at belyse dette vil jeg først og fremmest fokusere på den kontekst, hvori beskæftigelsesindsatsen finder sted. Mere præcist undersøger jeg, hvordan beskæftigelsesdiskursen indvirker på socialrådgivernes tilgang i borgersager der indeholder en stor grad af kompleksitet. Derefter vil jeg tage afsæt i fire personer med senfølgers oplevelser af at have senfølger og at være tilknyttet beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret. Dette gøres for at belyse, hvordan de har oplevet, at relationen til deres socialrådgivere har indvirket på deres inddragelse i og udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb.

Personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen er en bredspektret målgruppe. Det skyldes, at der er flere faktorer som spiller ind i forhold til, hvordan individet i voksenlivet vil reagere på at være blevet seksuelt misbrugt i barn- eller ungdommen (CSM, u.å.). Senfølgerne er ikke kategoriseret som en bestemt diagnose, men er derimod en sammensætning af bio-psyko-sociale udfordringer, der influerer på vedkommendes liv – herunder deres muligheder for at deltage på arbejdsmarkedet (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 7). Derfor er de specifikke senfølger også forskellige fra individ til individ. Blandt de mest udbredte former for senfølger kan blandt andet nævnes PTSD, angst, depression, personlighedsforstyrrelser, selvskadende adfærd og et forvrænget selvbillede (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 7). Samtidig ses der en forøget risiko for alkohol- og stofmisbrug (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 8). Der findes yderligere et stort mørketal af personer der lider af senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen. Personer der lider af senfølger har ofte u-erkendte traumer, eller ønsker ikke at berette om dem grundet den skyld og skam, som de forbinder med overgrebene. Undersøgelser estimerer således, at ca. 2 pct. af en årgang udsættes for seksuelle overgreb. Heraf udvikler 60-80 pct. af disse personer senfølger som

voksne (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 7). Som nævnt tidligere er det dog en kompleks målgruppe, hvorfor det reelle antal ikke kan afvises at være markant højere. Samtidig fremhæver Center for Seksuelt Misbrugte, at de hvert år oplever en gradvis stigning, i antallet af brugere der søger hjælp hos dem (CSM, u.å.).

Flere af de personer, som lider af senfølger, har på baggrund af de udledte problemer svært ved at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det vurderes, at omkring halvdelen af de personer der har senfølger, har en sporadisk eller slet ingen tilknytning til arbejdsmarkedet (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 7). Der er altså tale om en målgruppe der har sammensatte komplekse problemer, hvorfor en stor del af målgruppen på den ene eller anden måde har eller vil få en forbindelse til det offentlige system herunder særligt beskæftigelsesområdet (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 8).

Indenfor beskæftigelsesområdet er der i løbet af de sidste to årtier sket et markant skift indenfor organiseringen af området samt den arbejdsmæssige tilgang til at understøtte, at borgere uden for arbejdsmarkedet opnår en hel eller delvis tilknytning hertil (Larsen & Andersen, 2019, s. 11). Denne forandring er mere præcist kendt som overgangen fra ”welfare til workfare”. ”Welfare” skal forstås som den velfærdsstatslige tanke, hvor borgere blev anset for at være uforskyldt i deres egen ulykke. Derfor var det statens pligt at hjælpe vedkommende. ”Workfare” illustrerer derimod, at staten stiller krav til borgeren. Borgeren har pligt til at deltage aktivt i egen indsats for at få ret til sin ydelse også kendt som ”ret og pligt”. Borgerens manglende arbejdsmarkedstilknytning bliver anset som at være en mangel på vilje, hvorfor de har en pligt til at være aktive (Jensen, 2016, s. 26-27). Beskæftigelsespolitikken har således ændret sig fra en mere passiv tilgang, hvor borgeren havde en universel ret til at modtage en ydelse fra staten, til en aktiv tilgang, hvor borgeren har pligt til at deltage aktivt i indsatsen for at få ret til at modtage den velfærdsstatslige ydelse (Jensen, 2016, s. 26-27).

Udviklingen fra ”welfare til workfare” har medført et gennemgribende fokus på økonomi og effektivitet. Derfor bærer organiseringen samt styringen af de danske jobcentre i høj grad præg af strategier fra styringsparadigmet New Public Management (NPM), hvor alle resultater skal måles og vejes (Jensen, 2016, s. 30-31). Dette fokus har udviklet et menneskesyn, hvor mennesket ses i lyset af sin økonomiske produktivitet, hvis hovedopgave er at frigøre sig selv økonomisk fra staten. Synet er også kendt som homo faber economicus, hvor mennesket skal forsøge at frigøre sig fra staten for at forsørge sig selv og sin familie (Nissen, 2018, s. 55-56). Samtidig inddrages strategier fra

styringsparadigmet New Public Governance (NPG) i løsningen af velfærdsudfordringen, hvor der blandt andet er større fokus på samarbejde på tværs af institutioner samt større inddragelse af civilsamfundet i løsningen af velfærdudfordringer (Monrad & Danneris, 2021, s. 66-67). Dette indebærer elementer af social-investment paradigmet, hvor mennesker ses som fremtidsmæssige potentialiteter, hvor en investering i mennesket øger chancen for en økonomisk gevinst til samfundet (Jørgensen & Ringø, 2018, s. 123). Menneskesynet, hvor mennesket ses som en potentialitet, kan også udledes fra nutidens beskæftigelsesindsats da alle individer anses som havende potentialer der kan udvikles så de kan inkluderes på arbejdsmarkedet (Jørgensen & Ringø, 2018, s. 123).

Problemstilling

På baggrund af mit frivillige arbejde i Center for Seksuelt Misbrugte Syd Frivilligsektion har jeg fået et særligt indblik i, hvilke udfordringer personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen ofte møder i et beskæftigelsesrettet forløb i jobcenteret. Problemstillingen opstår på baggrund af flere forhold.

For det første opstår der udfordringer på baggrund af de komplikationer, de har i forbindelse med deres senfølger der på et biologisk, psykologisk eller socialt plan indvirker på deres livsførelse (Socialstyrelsen, 2022). Derved kan senfølgerne risikere at begrænse vedkommende i flere aspekter af livet, hvorfor det at have senfølger kan være en stor belastning i vedkommendes dagligdag. Derfor kan det for nogle personer med senfølger være opslidende at deltage i beskæftigelsesrettede indsatser i jobcenteret (Socialstyrelsen, 2022; SPOR, 2017, s. 14-15).

For det andet er senfølgerne opstået som et relationelt traume, hvilket betyder at det er et traume som er opstået i relationen til et andet menneske, som vedkommende har stolet på (Kaae, u.å.). Personer med senfølger kan derfor være udfordret i at danne relationer til andre, herunder deres socialrådgiver. Eftersom socialrådgiveren besidder en magt i relationen, kan det minde om den magt som krænkeren besad, da personen med senfølger blev seksuelt misbrugt, hvilket igangsætter vedkommendes alarmberedskab. Herved kan det være udfordrende for socialrådgiveren at danne en relation til personen med senfølger (SPOR, 2017, s. 7 & 14).

For det tredje har målgruppen på baggrund af overgrebene udviklet bestemte overlevelsesstrategier for at kunne tage vare på sig selv og beskytte dem i situationer der minder om overgrebet (IFSO, u.å.). Disse reaktioner kan, ud fra PTSD-diagnosen, tage sig ud som ”kæmp-, flugt- og frys-reaktioner” hvor kroppen instinktivt vælger den reaktion der øger overlevelseschancerne i

den gældende situation (Elklit, 2017, s. 427). Derfor kan disse overlevelsestrategier påvirke, hvordan vedkommende fx fremstår til sine møder i jobcenteret, hvilket kan influere på personens deltagelsesmuligheder.

Alt dette kan skabe udfordrende forhold for hvordan personer med senfølger oplever samt profiterer af deres beskæftigelsesrettede forløb i jobcenteret, herunder hvordan de bliver inddraget i indsatsen. Samtidig er beskæftigelsesområdet præget af udviklingen fra ”welfare til workfare”, hvorfor der stilles et krav til borgeren om, at vedkommende skal deltage aktivt i sit eget forløb (Jensen, 2016, s. 26-27). Dette krav kan, for personer med senfølger hvis funktionsniveau er påvirket af de ovenstående forhold, være udfordrende at indfri, da senfølgerne både påvirker deres arbejdsevne og herved muligheden for at være aktiv i egen sag, samt den måde hvorpå de reagerer i mødet med socialrådgiveren. Disse faktorer kan risikere at begrænse personen med senfølgers medvirken i egen sag, jf. Retssikkerhedslovens (herefter kaldet RAL) § 4, stk. 1, samt deres udbytte af forløbet, indenfor jobcenterets institutionelle kontekst.

Det er derfor relevant at undersøge, hvordan personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen oplever deres beskæftigelsesrettede forløb i jobcenteret. For det første kan det give et indblik i, hvordan jobcenterets institutionelle kontekst influerer på individernes oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb. Dernæst kan det skabe en bedre forståelse for, hvordan udfordringerne, som målgruppen besidder, påvirker forløbet. Fokus er særligt på mødet mellem socialrådgiveren og personen med senfølger for at få et indblik i den borgerinddragelse som finder sted samt hvorvidt individet profiterer af indsatsen.

Problemformulering og underspørgsmål

Hvordan har den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling påvirket den sociale indsats overfor personer med senfølger i jobcentret? Og hvordan oplever de selv indsatsen?

- Hvordan præger beskæftigelsesdiskursen socialrådgivernes arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed?
- Hvordan indvirker relationen til socialrådgiveren på personer med senfølgers inddragelse i og udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb?

Problemformuleringen bliver belyst gennem specialets to analysedele. I første analysedel undersøger jeg, hvordan beskæftigelsesdiskursen påvirker socialrådgiveres dømmekraft og menneskesyn i det beskæftigelsesrettede arbejde med borgere med komplekse problemer udover ledighed, herunder personer med senfølger. I den anden analysedel fokuserer jeg på, hvordan det institutionelle møde mellem socialrådgiver og person med senfølger påvirker vedkommendes oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb.

Den eksisterende litteratur

I nedenstående afsnit uddyber jeg først den relevante problemstilling. Dernæst fremhæver jeg kort den vigtigste forskning på området i forhold til specialets problemstilling, hvor jeg sideløbende diskuterer mangler i den eksisterende litteratur. Til sidst fremhæver jeg dette speciales bidrag.

Problemstillingen

Problemstillingen i dette speciale fokuserer på et paradoksalt element i beskæftigessystemet. På den ene side forsøger den beskæftigelsesrettede indsats at fremme arbejdsevnen hos de borgere der ikke selv kan opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet, hvor fokus særligt er på borgerens aktive deltagelse i forløbet. På den anden side kan personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen, grundet deres senfølger, være udfordret i at indgå i et beskæftigelsesrettet forløb ved jobcenteret herunder i et samarbejde med socialrådgiveren. Samtidig har borgeren en ret til at medvirke i egen sag jf. RAL § 4, stk. 1, hvorfor det er udfordrende at personer med komplekse problemer begrænses i deres inddragelse. Derfor er der en risiko for at personer med senfølger i lavere grad får et af udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb, end andre målgrupper, der ikke har samme grad af komplekse problemer, som personer med senfølger har.

Målgruppen i dette speciale er således personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen, der ikke har en tilknytning til arbejdsmarkedet, hvorfor de deltager i et beskæftigelsesrettet forløb ved jobcenteret. For at afgrænse forløbet yderligere, fokuserer specialet på forløb, hvor borgeren har andre udfordringer udover ledigheden, hvorfor indsatsen skal styres af en koordinerende sagsbehandler. På baggrund heraf, fokuserer specialet på indsatser for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, jobafklaringsforløb og ressourceforløb. Der er altså tale om en målgruppe med sammensatte komplekse problemer udover ledighed, som har behov for hjælp til at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Den nedenstående gennemgang af den vigtigste

eksisterende litteratur for specialet fremhæver derfor forskning og undersøgelser indenfor senfølgeområdet og beskæftigelsesrettede forløb med udsatte borgere der har flere problemer udover ledighed.

Eksisterende litteratur

Forskning om personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen:

I 2021 udstedte Social- og Ældreministeriet en handleplan for en styrket indsats til voksne personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen. Handleplanen tager udgangspunkt i den seneste forskning indenfor senfølgeområdet (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 3). Den indeholder altså viden om, hvad senfølger er, og hvordan individer påvirkes af deres senfølger. Ud fra denne rapport er det således muligt at udlede, hvilke problematikker der opstår i forhold til dette speciales målgruppe. Således underbygger jeg specialet med denne rapport, da den som udgangspunkt bygger videre på forudgående rapporter og forskning (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 3-4).

Handleplanen opstiller tre indsatsspor der er udviklet på baggrund af de udfordringer der tidligere er identificeret på området. De nye indsatsspor har derfor til hensigt at styrke den fremadrettede indsats for personer med senfølger (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 3). Det første indsatsspor fokuserer på et bedre og styrket samarbejde mellem de eksisterende behandlingstilbud for personer med senfølger. Det andet indsatsspor omhandler viden og opkvalificering af fagprofessionelle der arbejder med personer med senfølger. Det tredje og sidste indsatsspor er et styrket brugerperspektiv samt støtte til frivilligorganisationer (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 3-4). I forhold til dette speciale er det andet indsatsspor særligt relevant.

På den ene side peger handleplanens andet indsatsspor netop på, at flere fagprofessionelle, herunder socialrådgivere, skal opkvalificeres, så de ved hvad senfølger er, og hvordan de skal arbejde med målgruppen. Dette kan være en stor fordel for den del af målgruppen der netop er udfordret i mødet med socialrådgiveren, specielt indenfor jobcenterindsatsen.

På den anden side er det dog et kritikpunkt, at der ikke tages forbehold for at beskæftigelsesområdet er et presset område, der styres gennem bestemte logikker der indvirker på det socialfaglige arbejde og herved begrænser socialrådgiverens handlerum. Derfor er der en reel risiko for at denne opkvalificering ikke vil forbedre målgruppens oplevelser med jobcenteret. Det kunne derfor være fordelagtigt at bruge ressourcer på at undersøge, hvordan et samarbejde mellem myndighed og person med senfølger kunne fungere i praksis, og hvordan der kunne skabes de bedste forudsætninger for dette samarbejde.

Udover denne handleplan har Landsforeningen SPOR (2017, s. 3-4) lavet en rapport der omhandler, hvordan personer med senfølger kommer i klemme i det offentlige system. Heri er der fokus på, hvordan beskæftigelsesindsatsen kan medføre en retraumatisering af målgruppen, samt hvordan socialrådgiveren skal agere i arbejdet med målgruppen for at undgå dette (SPOR, s. 7 & 15). Rapporten bærer tydeligt præg af, at den er brugerorienteret. Det resulterer i en ensidig analyse, der udelukkende tager udgangspunkt i brugernes perspektiv. Således bliver socialrådgivernes perspektiv ikke fremvist, hvorfor de kan fremstå som en del af et kynisk system, som ikke tager højde for personer med senfølgers komplekse problemer. Problemet er altså, at rapporten ikke tager forbehold for det krydspres som socialrådgiverne står i når de repræsenterer systemet. I den eksisterende litteratur mangler der således et nuanceret indblik i de faktorer, der påvirker den kontekst, hvori personer med senfølgers oplevelser af det beskæftigelsesrettede forløb opstår.

Forskning om beskæftigelsesrettede forløb med borgere der har komplekse problemer udover ledighed:

På nuværende tidspunkt eksisterer der ikke meget forskning der decideret omhandler personer med senfølgers forløb i jobcenteret. Derfor har jeg inddraget relevant litteratur om udsatte borgeres møde med det offentlige system og hvordan den beskæftigelsesrettede indsats har til hensigt at inkludere disse individer i et jobrettet forløb. Dette er nemlig et område som i langt højere grad er undersøgt, hvorfor jeg kan supplere den sparsomme viden om senfølger med den brede viden om beskæftigelsesområdet håndtering af udsatte borgere. Et relevant forskningsprojekt er blandt andet Væksthusets beskæftigelsesindikator projekt, også kaldet BIP. Forskningsprojektet har undersøgt, hvilke faktorer der er afgørende for, om personer med komplekse problemer udover ledighed kan understøttes i at opnå en arbejdsmarkedstilknytning. BIP har resulteret i et progressionsmålingsværktøj, der måler arbejdsmarkedsparticipation på 11 indikatorer, som socialrådgiveren skal være bevidst om i sit beskæftigelsesfremmende arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed (Væksthusets Forskningscenter, u.å.).

På beskæftigelsesområdet eksisterer der således forskning i, hvordan området bedre kan inkludere personer med komplekse problemer udover ledighed, i den beskæftigelsesrettede indsats. Disse undersøgelser bygger dog ofte på bredspektrede målgrupper, der kategorisk er inddelt efter deres beskæftigelsesrettede indsats og ikke efter de udfordringer hver enkelt målgruppe har, som gør at de er udfordret i at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Ydermere kan der i forskningsprojektet

BIP identificeres et meget positivt syn på, at en tilknytning til arbejdsmarkedet er vejen til det gode liv. BIP fokuserer således på, at der gennem tilknytningen til arbejdsmarkedet opstår en positiv identitetsdannelse samt social samhørighed, der medfører at individets liv forbedres gennem beskæftigelse. Dette fordrer at socialrådgivere skal arbejde ud fra en motiverende tilgang for at styrke borgerens mestringsforventning, så vedkommende kan opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet (Væksthuset, 2012, s. 29-30). Det kan dog diskuteres, hvorvidt denne opfattelse af at beskæftigelse er vejen til det gode liv reelt er for borgerens bedste, eller om den er opstået på baggrund af en ændret samfundsopfattelse af borgerens rolle i samfundet.

Specialets bidrag til den eksisterende litteratur:

På baggrund af den foreliggende forskning på både senfølgeområdet og beskæftigelsesområdet ønsker jeg at belyse, hvordan personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen oplever deres beskæftigelsesrettede indsats, med afsæt i deres oplevelse af inddragelse i samt udbytte af forløbet. Da deres oplevelser af det beskæftigelsesrettede forløb også præges af den institutionelle kontekst, vil jeg inddrage hvordan den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling har påvirket den måde hvorpå socialrådgivere arbejder med personer der har komplekse problemer udover ledighed, med afsæt i personer med senfølger og deres udfordringer. Således forsøger jeg i dette speciale at give et mere nuanceret indblik i personer med senfølgers oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb end tidligere forskning har formået.

Dét at personer med komplekse problemer har udfordringer med at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet er ikke et nyt fænomen. Dét der mangler viden om er, hvordan dét at have senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen påvirker vedkommendes inddragelsesmuligheder i det beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret og herved udbyttet heraf.

Dette speciale vil således både teoretisk og empirisk sammenkoble dét at have senfølger med at være tilknyttet et beskæftigelsesrettet forløb ved jobcentret. På denne måde er det muligt at undersøge, hvilke muligheder og udfordringer som opstår i mødet mellem en person der har senfølger og socialrådgiveren, indenfor jobcentrets kontekst, affødt af den sociale- og beskæftigelsesmæssige udvikling.

Afgrænsning af undersøgelsens fokus

På baggrund af at dette speciale forsøger at undersøge, hvordan personer med senfølger oplever det beskæftigelsesrettede forløb i jobcenteret, er det nødvendigt at afgrænse undersøgelsens fokus nærmere.

For det første refererer jeg løbende i dette speciale til ”personer med senfølger” som en forkortelse af ”personer med senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen”. Når jeg omtaler personer med senfølger, mener jeg den del af målgruppen som grundet deres senfølger ikke har en tilknytning til arbejdsmarkedet og derfor deltager i et beskæftigelsesrettet forløb ved jobcenteret. Altså er det den del af målgruppen, hvor senfølgerne resulterer i at individet har komplekse problemer udover ledighed, hvorfor jeg, når jeg i analysedel 1 nævner ”borgere med komplekse problemer udover ledighed”, henviser til personer med senfølger. Dernæst med henvisning til ”socialrådgivere”, mener jeg mere præcist de personer som besidder en myndighedsfunktion i det beskæftigelsesrettede forløb med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. Denne funktion betegnes også ”koordinerende sagsbehandler”. Når jeg i problemformuleringen skriver ”social- og beskæftigelsesmæssig udvikling” henviser jeg til udviklingen fra welfare til workfare. Slutteligt, når jeg i specialet henviser til ”beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret”, henviser jeg til de forløb der omfatter borgere der har komplekse problemer udover ledighed, som har behov for en helhedsorienteret og eventuel tværfaglig indsats for at kunne opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Hertil får de tilknyttet en koordinerende sagsbehandler, som jeg betegner ”socialrådgiver”, i forløbet.

Begrebsafklaring

Senfølger:

Som det fremgik af problemfeltet, er senfølger noget der kan påvirke individets daglige livsførelse grundet de bio-psyko-sociale udfordringer som udgør senfølgerne (Socialstyrelsen, u.å.). Senfølgerne består af en efterreaktion på at være blevet seksuelt misbrugt i barn eller ungdommen (CSM, u.å.), hvorfor det i denne sammenhæng er relevant at fremhæve hvad et traume er.

Traumer og traumefremkaldte lidelser:

Et traume er en ukontrollerbar hændelse der medfører en stor psykisk belastning af individet, hvor traumeoplevelsen ofte bærer præg af at individet har været hjælpeløs i situationen (Dyregrov, 2010, s. 14). Der skelnes mellem to typer af traumesituationer, herunder type-1 traumer, der betegner enkeltstående traumeoplevelser og type-2 traumer, der omhandler gentagende traumeoplevelser (Dyregrov, 2010, s. 14-15). Ud fra en rapport lavet af CSM behandlingssektion, fremgik det at størstedelen af de 183 brugere der var blevet interviewet til rapporten, havde været udsat for flere end et overgreb, hvoraf næsten en tredjedel har været udsat for over 51 overgreb, mens overgrebsperioden varede i gennemsnit 6 år (Selsbæk, Jørgensen, & Elklit, 2019, s. 11 & 14). Det må derfor antages at hovedparten af de brugere der benytter CSM behandlingssektion, har været udsat for overgreb der svarer til type-2 traumer, hvilket forøger risikoen for at individet udvikler senfølger senere i livet (Dyregrov, 2011, s. 14-16).

At blive seksuelt misbrugt i barn- eller ungdommen er derfor karakteriseret som et traume, hvorfor diagnosen PTSD er én af de typisk forekomne senfølger (Social- og Ældreministeriet, 2021, s. 7). PTSD, der står for post traumatisk stressforstyrrelse, opstår på baggrund af at individet har været udsat for et traume (Elklit, 2017, s. 427). PTSD er kendetegnet ved tre kernesymptomer som består af genoplevelser, undgåelsesadfærd samt forhøjet alarmberedskab (Elklit, 2017, s. 427-429; CSM, u.å.).

Genoplevelser består af, at individet får flash-backs fra traumeoplevelsen, både i vågen tilstand og i søvne, og kan igangsættes af triggere som fx lyde, følelser eller steder. Disse kan medføre at individet får både fysiske og psykiske reaktioner fra dengang traumet fandt sted, hvorfor det kan resultere i en stor belastning hos individet. Undgåelsesadfærd er når individet forsøger at undgå de situationer der frembringer gentagelser af traumesituationen, for at undgå at få flash-backs. Forhøjet alarmberedskab indebærer at individets nervesystem, næsten konstant, er på vagt overfor potentielle farer der minder om traumet. Derfor vil individets psyke og krop konstant være klar til at reagere efter kæmp-flugt-frys-reaktionerne (Elklit, 2017, s. 427-429; CSM, u.å.).

Når der er tale om personer med senfølger, er PTSD-diagnosen ikke altid nok til at omkrænse individets senfølger. Kompleks PTSD indebærer de samme kernesymptomer som PTSD, men består yderligere af tre kernesymptomer, herunder problemer med følelsesregulering, negativt selvværd og forstyrrede relationer (CSM, u.å.). Problemer med følelsesregulering er at individet på den ene side kan udtrykke sine følelser meget kraftigt, og på den anden side lukke helt ned for sine følelser hvilket

kaldes dissociation og betegner at individet bevidsthedsmæssigt kan forsvinde ind i sig selv og ikke registrere den virkelige verden. Negativt selvværd er forbundet med at individet ofte føler skyld og skam over traumet. Forstyrrede relationer henviser til at individet har svært ved at fungere i nære relationer, hvorfor vedkommende enten sætter for tydelige grænser i sine relationer, eller er helt grænseløs i sine relationer. Dette kan resultere i at individet har udfordringer i sociale sammenhænge (CSM, u.å.). Herved viser det ovenstående, hvordan senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen kan påvirke den voksnes daglige livsførelse på flere planer.

Metode

Metodologi:

Dén metodologi der arbejdes ud fra, er hovedsageligt den metodiske individualisme, der centrerer sig om individets oplevelsesverden (Olesen & Monrad, 2018, s. 13 & 15). Da specialets genstandsfelt omhandler personer med senfølger og deres oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb i jobcenteret, giver det derfor mening metodisk at fokusere på individets oplevelsesverden.

Det er også relevant at inddrage socialrådgiverens oplevelse af at arbejde beskæftigelsesfremmende med personer der har komplekse problemer udover ledighed. Dette kan nemlig give et indblik i, hvilken meningsdannelse de gør sig i det beskæftigelsesrettede arbejde med borgeren, under de rammer der er dem givet i jobcenterkonteksten. På denne måde bliver det muligt at få et mere nuanceret indblik i det beskæftigelsesrettede forløb for personer med senfølger.

Projektdesign:

Projektdesignet følger den abduktive forskningsproces, der veksler mellem teori og empiri (Olesen & Monrad, 2018, s. 19-20). Jeg har med afsæt i min forforståelse om målgruppen haft en forudindtagelse om, at magtelementet var essentielt i forhold til at undersøge hvordan personer med senfølger oplever den beskæftigelsesrettede indsats. Derfor har jeg gennem en empirisk iagttagelse koblet relevant teori til denne iagttagelse. Dette har ledt mig i en ny retning hvor jeg har reflekteret over, hvordan senfølger kan påvirke inddragelsesmuligheden i det beskæftigelsesrettede forløb. Dette fik mig til yderligere at opsøge ny empiri om målgruppens oplevelse af inddragelsen samt deres udbytte af den beskæftigelsesrettede indsats, hvilket ledte til at der kunne kobles mere teori på disse betragtninger. Der ses altså denne vekselvirkning mellem empiri og teori der gradvist udvikler specialet mens det undersøges, hvilket jeg vil uddybe i afsnittet om videnskabsteori. Dette

kendetegner den filosofisk hermeneutiske tilgang, hvor forskerens forforståelse bliver udfordret af nye iagttagelser, hvor der sker en horisontalsammensmeltningen mellem forskerens forståelse og det forskede område, hvilket skaber en ny forståelse og derved et nyt afsæt for yderligere fortolkning (Juul, 2012, s.128-129 & 132).

Kvalitativ tilgang:

Til at belyse emnet i mit speciale, har jeg således valgt at benytte kvalitative interviews, med afsæt i den filosofisk hermeneutiske tradition, til at indsamle min empiri. Som tidligere nævnt er genstandsfeltet personer med senfølger og deres oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret. På baggrund af dette er den hermeneutiske tradition relevant, da den netop fokuserer på menneskers oplevelser og handlinger i bestemte kontekster (Kristiansen, 2017, s. 156). For at belyse genstandsfeltet har jeg interviewet to personer med senfølger, der har været tilknyttet et beskæftigelsesrettet forløb i jobcenteret over længere tid for at få et indblik i deres oplevelser af forløbet – herunder deres oplevelse af at blive inddraget, samt hvilket udbytte de har fået heraf. Derudover har jeg interviewet to socialrådgivere der arbejder beskæftigelsesrettet med borgere der er i et jobafklaringsforløb, og derved har en indsigt i at arbejde beskæftigelsesfremmende med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. Indsigten i deres oplevelsesverden har til formål at vise, hvor meget den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling påvirker deres meningsdannelse og beslutningstagen i det beskæftigelsesrettede arbejdet med borgere der har komplekse problemer.

Ved at undersøge dette emne ud fra socialrådgiverens og personer med senfølgers perspektiv er det muligt at undersøge forløbet fra begge sider. Fordelen er således, at jeg i dette speciale ikke blot får et ensidigt blik på det beskæftigelsesrettede forløb.

Semistruktureret interviewguide:

Med udgangspunkt i at jeg gennem de kvalitative interview vil undersøge informanternes oplevelsesverden, strukturerer jeg min interviewguide som semi-struktureret. Formålet med dette er, at jeg udover at spørge ind til specifikke emner i interviewet har mulighed for at dykke ned i potentielle emner, som informanterne kom ind på undervejs. Specialet tager udgangspunkt i to forskellige interviewguides. Den første, er til de to personer med senfølger, hvor de emner jeg ville spørge ind til blandt andet er: ”senfølger og behandling” og ”oplevelsen af mødet med beskæftigelsessystemet”. I forhold til deres oplevelse med beskæftigelsessystemet, spørger jeg blandt andet ind til ”relationen til sagsbehandler” samt ”inddragelse”. I interviewguiden til de to

socialrådgivere, indgår blandt andet emnerne: ”faglig baggrund”, ”rammerne på arbejdspladsen” samt ”arbejdet med komplekse borgergrupper”. Under det sidste emne har jeg underpunkterne ”inddragelse” og ”relationsdannelse og anerkendelse”. Herved har mine interviewguides til formål at undersøge personerne med senfølgers oplevelse af deres beskæftigelsesrettede forløb, samt socialrådgivernes oplevelse af at arbejde beskæftigelsesrettet med komplekse borgergrupper under jobcenterets institutionelle rammebetingelser. Det er dog væsentligt at pointere, at til trods for at hver interviewguide henvender sig til en specifik målgruppe, forsøger de begge at belyse det beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret for personer med senfølger.

Interview og informanter

Interview med personer der har senfølger:

De interview, jeg har lavet med personerne med senfølger, er blevet gennemført fysisk i CSM frivilligsektion. Dette er gjort for at interviewene blev foretaget i så trygge rammer som muligt, da begge personer kender stedet. Herved ville de, efter interviewet, have mulighed for at tale med personalet eller de andre frivillige, hvis interviewet havde åbnet op for nogle ting de ville snakke om. Derudover har jeg anonymiseret informanternes navne, hvorfor de navne der fremgår af specialet, er opdigtede.

Den ene informant er en mand på 47 år som hedder Kim og har været tilknyttet jobcenteret i mange år. Han har haft et alkoholmisbrug fra han var 15 år til han blev 32 år og har været ædru siden. På nuværende tidspunkt har han gennemgået et behandlingsforløb ved CSM behandlingssektion, der har haft en så positiv effekt, at han nu har overkommet sin PTSD. Han er i ressourceforløb, hvor han er i praktik og udstiller sine kunstværker, med henblik på at han skal få et fleksjob.

Den anden informant er en mand på 35 år som hedder Jesper. Han har også haft en længerevarende tilknytning til jobcenteret. Han har været stofmisbruger fra han var 13 år til han blev 32 år og har nu været stoffri i over 2 år. Han har gennemført et behandlingsforløb ved CSM behandlingssektion, og sammen med meditation er han blevet i stand til at kontrollere sin PTSD. På nuværende tidspunkt er han tilknyttet kontanthjælpsafsnittet, hvor han lige er startet i praktik, indtil han til sommer skal starte på social- og sundhedsuddannelsen.

Der er altså tale om to personer der har et bredt kendskab til systemet og samtidig har gennemgået en stor udvikling der har medført at de er dér hvor de er i dag. Deres oplevelser af at være i systemet, bærer præg af de forskellige faser de har gennemgået i forhold til deres senfølger, hvilket derfor

bidrager med forskellige oplevelser af at have senfølger og at være i systemet. Jeg har valgt disse to informanter på baggrund af at de begge har haft et længerevarende kendskab til beskæftigelsessystemet, de har begge gennemført behandlingsforløbet ved CSM behandlingssektion samt at de er begge et sted nu, hvor de er i stand til at reflektere over deres forløb.

Jeg har ydermere forsøgt at få lov til at observere et møde mellem en socialrådgiver og en person med senfølger, der ikke er tryk ved at deltage i et beskæftigelsesforløb. Dette har ikke været muligt, da de brugere jeg har spurgt, ikke har haft en interesse heri. Derfor vil jeg supplere min analyse med uddrag fra Landsforeningen SPOR's rapport over personer med senfølgers møde med systemet, med afsæt i to fortællinger om oplevelsen af at være tilknyttet jobcenteret. Dette er gjort for at tilføje et perspektiv fra den del af målgruppen som er mere udfordret i deres beskæftigelsesrettede forløb, end de to informanter jeg har interviewet. De følgende navne er opdigtede, både for at anonymisere dem, men også fordi det ikke fremgår af rapporten. Den første fortælling er fra 50-årige Berit, som lider af PTSD og kompleks PTSD, og hun har kæmpet mod jobcenteret de sidste 15 år. Det fremgår ikke direkte af teksten, men det må antages at dét Berit kæmper for, er at få en førtidspension (SPOR, 2017, s. 17). Den anden fortælling er fra Sanne der er i 60'erne, Hun lider af PTSD og var tilknyttet jobcenteret i 5 år indtil hun fik tildelt en førtidspension (SPOR, 2017, s. 19 & 21).

Jeg er bevidst om, at udtalelserne fra Berit og Sanne naturligvis ikke kommer som et resultat af den interviewguide jeg har brugt til at interviewe Kim og Jesper, hvorfor jeg under nogle af fokuspunkterne i analysedel 2 primært benytter udtalelser fra Jesper og Kim.

Interview med socialrådgivere der arbejder med borgere der har komplekse problemer udover ledighed:

Her har jeg også anonymiseret informanternes navne, hvorfor de navne der fremgår, er opdigtede. Jeg har interviewet to socialrådgivere, Frida og Emma, der arbejder med borgere der er i jobafklaringsforløb og besidder en koordinerende rolle med myndighedsfunktion i deres arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. Et jobafklaringsforløb er en indsats der: "... skal give personen en individuelt tilpasset, tværfaglig og helhedsorienteret indsats, med henblik på at personen bringes tilbage i arbejde eller i gang med en uddannelse. Indsatsen skal altid være tilpasset personens forudsætninger og behov, herunder helbredstilstand." (Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (herefter kaldet LAB) § 108, stk. 1). Interviewet foregik på deres arbejdsplads og jeg interviewede dem begge på samme tid efter deres ønske. Det er væsentligt at pointere, at det kan skabe bestemte udfordringer, at jeg interviewede begge socialrådgivere i det samme interview.

På den ene side kan interviewpersonerne være påvirket af social desirability bias (Aarhus Universitet, u.å.). Det kan mere præcist diskuteres, hvorvidt socialrådgiverne finder nogle svar mere socialt acceptable end andre, hvorfor de ikke ønsker at svare ærligt, når en kollega sidder ved siden af dem i interviewprocessen. På den anden side er det også muligt, at socialrådgiverne åbner mere op i interviewprocessen, fordi de som kollegaer oplever de samme muligheder og udfordringer i arbejdet med personer med komplekse problemer. Det er således muligt, at de ikke ønsker eller ser det som forsvarligt at svare uærligt, da de begge kan antages at gennemskue, hvis den ene taler uærligt. Derudover vurderede jeg, at det var forskningsmæssigt forsvarligt, da det kunne resultere i en større faglig refleksion, at de hver især ville have pauser til at reflektere mens den anden talte.

Transskribering:

Jeg har optaget og transskriberet mine interview for at jeg i min analyse kan inddrage citater fra informanterne. Ved at jeg har optaget interviewene, har jeg i højere grad kunnet fokusere på selve interviewet, frem for hvis jeg skulle have skrevet noter undervejs og derfor gav det mig muligheden for at være mere til stede under interviewet. I selve transskriptionen har jeg skrevet ordret hvad informanterne har sagt, men jeg har undladt pauser (Bilag 1, Bilag 2, Bilag 3).

Meningskondensering:

Da jeg i dette speciale undersøger informanternes oplevelser og derved meningsdannelser, vil jeg lave en meningskondensering af det transskriberede empirimateriale (Kvale & Brinkmann, 2015 s. 267-269). Herved vil jeg få et overblik over hvilke meningsdannelser der er fremtrædende hos informanterne, i forhold til det beskæftigelsesrettede forløb. Dette vil jeg gøre ved at udlede generelle temaer som går igen i empirimaterialet, herunder både de temaer jeg selv havde opstillet gennem interviewguiden, som blev uddybet i selvsamme afsnit, og de temaer der dukkede op under interviewene med informanterne, hvilket jeg vil komme ind på i afsnittet om den hermeneutiske cirkel.

Videnskabsteori

I dette speciale er mit videnskabsteoretiske ståsted det filosofisk hermeneutiske, efter Hans Georg Gadamer, der betegner at ingen viden er sand, eftersom den altid vil præges af forskerens moralske domme, hvorfor forskeren skal tydeliggøre sin forforståelse (Gilje, 2017, s. 134-135). Derfor er det vigtigt, at jeg tilkendegiver min forforståelse.

Forforståelse:

Som hermeneutiker er forskeren aldrig neutral i sin tilgang til forskningsfeltet, hvorfor der er vigtigt som forsker at tilkendegive ens forforståelse om området (Kristiansen, 2017, s. 157). Som nævnt i problemstillingen, er jeg frivillig i CSM, hvorfor jeg allerede har et kendskab til både målgruppen og de problematikker der kan opstå når de indgår i beskæftigelsesrettede forløb ved jobcenteret. Derudover er jeg uddannet socialrådgiver og har derfor også et indblik i hvilke arbejdsmæssige dilemmaer denne profession kan opleve, når de arbejder beskæftigelsesrettet med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. Eftersom jeg har et kendskab til begge områder, skal jeg være opmærksom på, hvordan min forforståelse om målgruppen og området kommer til at påvirke min forskningsmæssige tilgang, hvorfor jeg skal tilkendegive hvad min forforståelse består af.

Som frivillig i CSM gennem flere år har jeg fået et værdifuldt indblik hvordan målgruppen oplever deres møde med systemet og herunder beskæftigelsesområdet. Jeg har gentagende gange hørt fortællinger om, hvordan disse personer har følt sig overrumplet af det beskæftigelsesrettede fokus der hersker på området. Specielt magtelementet, der er uundgåeligt, har en indvirkning på denne målgruppe, fordi deres traumer er et resultat af, at en person har udnyttet sin magt overfor dem. Derfor har jeg også en fordom, der bygger på at den måde systemet fungerer på, ikke er hensigtsmæssig overfor denne målgruppe, hvorfor deres muligheder for at blive inddraget i eget forløb mindskes samtidig med at deres udbytte heraf forringes.

Min forforståelse om beskæftigelsesområdet er, at strukturelle betingelser i jobcenteret ofte tilgodeser økonomi og effektivitet frem for, hvad borgerne rent faktisk har brug for. Derfor er der en risiko for at komplekse borgermålgrupper, som personer med senfølger, bliver nedprioriteret til fordel for ”nemmere” målgrupper, fordi socialrådgiverne skal efterleve de ”grønne tal”. Denne fordom er blandt andet blevet undersøgt af Larsen & Andersen (2019, s. 22-23), hvor de forholder sig kritiske overfor, hvordan de nuværende logikker i jobcenteret kan påvirke de svageste borgere. Derfor var det med afsæt i denne forforståelse, at jeg udarbejdede interviewguiden til socialrådgiverne.

Min teoretiske forforståelse har også præget, hvordan jeg har udarbejdet min interviewguide til interviewet med personer med senfølger. Her tog jeg blandt andet udgangspunkt i Goffmans stigmateori med fokus på, hvad en asymmetrisk magtrelation gør ved interaktionen mellem individerne, og hvordan det undertrykte individ agerer i relationen (Goffman, 2018, s. 44-45; Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 47). Dette er gjort med henblik på at undersøge, hvilke roller personer

med senfølger indtager i mødet med beskæftigelsesmedarbejderen. Et af spørgsmålene var fx ”Har du oplevet at du skulle optræde anderledes til de møder du har haft med din sagsbehandler? Enten gøre dig selv stærkere eller svagere end du er/var?”, hvortil formålet var at finde ud af, om informanterne havde optrådt på en anden måde overfor socialrådgiveren. Jeg har en formodning om, at flere personer med senfølger, der er i et beskæftigelsesrettet forløb ved jobcenteret, kan optræde anderledes i interaktionen med socialrådgiveren. Dette skyldes at den asymmetriske magtrelation påvirker interaktionen, eftersom den minder om den rollefordeling der var da overgrebene fandt sted. Derfor har jeg en antagelse om, at det samme vil ske indenfor jobcenterkonteksten. Derudover har jeg været præget af anerkendelsesteorien – for at få et indblik i hvordan de oplever sig anerkendt retsligt og gennem den sociale værdsættelse, i deres møde med socialrådgiveren (Højlund & Juul, 2015, s. 27-28). Ydermere har jeg med udgangspunkt i Monrad og Danneris’ definition af borgerinddragelse spurgt fokuseret ind til de tre elementer af borgerinddragelse, som er egen problemforståelse, medbestemmelse i egen indsats og timing (Monrad & Danneris, 2021, s. 35-37).

Den hermeneutiske cirkel:

Her vil jeg beskrive, hvordan min forståelseshorisont har mødt forskningsfeltets horisont, og hvordan den kontinuerlige vekslen mellem del og helhed i sidste ende når frem til en horisontalsammensmeltning, der bliver til et nyt fænomen, der kan fortolkes af andre (Kristiansen, 2017, s. 164). Jeg startede med at ville undersøge magtens betydning for mødet mellem socialrådgiver og person med senfølger i jobcenteret. Jeg har stadig et fokus på magt, men efter mine interview, blev jeg opmærksom på at de brugere jeg interviewede, ikke så sig selv som deciderede ofre for jobcenterets krav og betingelser der udløste en retraumatisering i dem. De havde indsigelser overfor den måde jobcenteret fungerer på, men samtidig vendte de også blikket indad og kunne påpege at de, i de forløb der ikke fungerede godt, selv bar en del af ansvaret. Derfor var jeg nødsaget til at ændre fokus fra at undersøge hvordan denne målgruppe bliver retraumatiseret i jobcenteret, til at fokusere på deres oplevelser af beskæftigelsesforløbet med fokus på inddragelse og deres udbytte af forløbet.

I interviewet med de to socialrådgivere havde jeg forventet, at de ville give udtryk for at de var presset i den institutionelle kontekst, men dette gav de ikke udtryk for. De var generelt meget positive overfor både deres arbejdsvilkår samt den måde de arbejdede beskæftigelsesfremmende med borgerne. Det var specielt den måde begge informanter var så positivt stemt overfor at alle borgere, uanset deres funktionsniveau, har godt af at arbejde der fangede min interesse. Dette gav mig derfor idéen til at

undersøge, hvordan den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling har påvirket den måde socialrådgivere arbejder med personer med komplekse problemer udover ledighed, herunder personer med senfølger. Herved ville denne vinkling altså kunne forklare den kontekst, hvori personer med senfølger oplever det beskæftigelsesrettede forløb med udgangspunkt i, hvilken problemforståelse socialrådgiverne har i mødet med borgerne.

Oprindeligt havde jeg en intention om at observere et møde i jobcenteret mellem en socialrådgiver og en person med senfølger der ikke er tryk ved situationen. Da dette ikke blev muligt, måtte jeg i stedet inddrage perspektivet fra de to beretninger der fremgår af Landsforeningen SPORs rapport om brugernes møde med systemet. Herved vil jeg både have perspektivet fra de brugere som er et forholdsvist godt sted og er i en positiv udvikling, samt perspektivet fra dem som virkelig har en stor modstand til systemet.

Analysestrategi:

For at kunne besvare den overordnede problemformulering har jeg valgt to fokusområder, der tilsammen skal besvare det primære spørgsmål.

I den første analysedel lyder spørgsmålet: ”*Hvordan præger beskæftigelsesdiskursen socialrådgivernes arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed?*”. Selvom specialets hovedspørgsmål er centreret omkring brugernes oplevelsesverden, er det relevant at inddrage dette perspektiv. På denne måde bliver det muligt at undersøge, hvilke bagvedliggende faktorer der påvirker den kontekst, hvori brugernes oplevelser med beskæftigelsesforløbet finder sted. I denne analysedel vil jeg altså inddrage politiske reformer og lovgivning, samt min indsamlede empiri fra de to socialrådgivere Frida og Emma.

Først og fremmest vil jeg med afsæt i Foucaults diskursbegreb (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 22) analysere, hvordan beskæftigelsesdiskursen påvirker socialrådgivernes tilgang i det beskæftigelsesrettede arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. Beskæftigelsesdiskursen skal forstås som et normativt ideal om, at den gode samfundsborger er selvforsørgende og aktiv.

Derefter vil jeg inddrage Peter Høilund og Søren Juuls dømmekraftsbegreb, der bruges til at analysere den magt der opstår i det socialfaglige arbejde, som et spændingsfelt mellem personlig,

institutionel og social dømmekraft (Høilund & Juul, 2015, s. 61). Jeg vil bruge dømmekraftsbegrebet til at undersøge, hvorvidt beskæftigelsesdiskursen påvirker socialrådgivernes sociale dømmekraft, med udgangspunkt i om socialrådgiverne tillægger institutionsfortællingen eller borgerfortællingen størst værdi i arbejdet med borgere der har komplekse problemer udover ledighed (Høilund & Juul, 2015, s. 62-63).

Til sidst vil jeg undersøge, hvordan beskæftigelsesdiskursen påvirker socialrådgivernes menneskesyn i arbejdet med personer der har komplekse problemer udover ledighed. Her vil jeg fokusere på to menneskesyn der kan identificeres som udsprunget af beskæftigelsesdiskursen. Det første er homo faber economicus, der er det økonomisk produktive menneske der har til formål at blive selvforsørgende, og derved en økonomisk gevinst for staten (Nissen, 2018, s. 55-56). Det andet er det potentielle menneskesyn, der anskuer mennesker som potentialer der uanset deres begrænsninger, forventes at kunne udvikle sig (Jørgensen & Ringø, 2018, s. 123). Med afsæt i specielt det potentielle menneskesyn vil jeg undersøge, hvordan socialrådgiverne betragter de borgere der har komplekse problemer udover ledighed.

I den anden analysedel skal spørgsmålet: *"Hvordan indvirker relationen til socialrådgiveren på personer med senfølgers inddragelse i og udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb?"* besvares. I det institutionelle møde mellem socialrådgiver og borger vil den asymmetriske magt påvirke mødet. I forhold til personer med senfølger, der har været udsat for et relationelt traume (Kaae, u.å.), kan de derfor være udfordret i deres relation til socialrådgiveren, hvilket kan påvirke. Derfor vil jeg i denne analysedel fokusere på, hvordan relationen til socialrådgiveren påvirker personer med senfølgers oplevelse af forløbet. Jeg vil fokusere på, hvordan personerne med senfølger oplever sig inddraget i, samt får udbytte af, deres beskæftigelsesrettede forløb. I dette analyseafsnit vil jeg tage afsæt i min empiri fra interviewene med Kim og Jesper, samt de to beretninger fra Berit og Sanne der fremgår af Landsforeningen SPORS rapport.

Først vil jeg kort beskrive den institutionelle kontekst mellem socialrådgiver og personer med senfølger ud fra Goffmans terminologi om stigma og stigmatisering. Her vil jeg fokusere på, at mennesker indenfor bestemte sociale kontekster kan blive kategoriseret som enten "normale" eller "afvigere" (Goffman, 2018, s. 43 & 45-46). Indenfor denne sociale kontekst er det personen med senfølger der er "afviger", fordi vedkommende ikke har en tilknytning til arbejdsmarkedet, mens socialrådgiveren er den "normale", der har til opgave at normalisere personen med senfølger gennem forløbet. Herved kan der i dette møde opstå en uoverensstemmelse mellem, hvordan socialrådgiveren

opfatter personen med senfølger, og hvordan personen med senfølger rent faktisk er, hvilket Goffman betegner som individets tilsyneladende og faktiske sociale identitet (Goffman, 2018, s. 44). Goffmans begreb om indtryksstyring vidner om, at ”afvigeren” også kan udvise en modmagt i mødet med en ”normal”. Her kan afvigeren optræde på en bestemt strategisk måde, ved at indgå i bestemte roller, for at styre sin selvrepræsentation i mødet med den ”normale”. Jeg vil derfor bruge Goffmans begreb om indtryksstyring til at undersøge hvordan personerne med senfølger har optrådt i mødet med deres socialrådgivere, for at finde ud af hvilke roller de har indgået i.

Derudover vil jeg bruge Axel Honneths anerkendelsesteori. Den fremhæver, at det er nødvendigt med anerkendelse i forhold til områderne kærlighed, retlig og social værdsættelse for at få en vellykket identitetsdannelse (Høilund & Juul, 2015, s. 27-29). Ud fra personerne med senfølgers oplevelser af at være i et beskæftigelsesrettede forløb, vil jeg bruge anerkendelsesteorien til at undersøge, om de har oplevet anerkendelse og disrespekt i relationen til deres socialrådgivere, samt hvad dette har gjort ved deres oplevelse af forløbet.

Dernæst vil jeg inddrage Monrad og Danneris’ definition af borgerinddragelse, der fremhæver tre dele som er vigtige for at der er tale om inddragelse. Disse er at borgeren bliver inddraget i: problemdefinition, indsatsens tiltag overfor borgerens problemer samt indflydelse på timingen af indsatserne (Monrad & Danneris, 2021, s. 35-36). Ved at undersøge hvordan personerne med senfølger oplever sig inddraget i deres indsats, giver det et indblik i deres opfattelse- samt udbytte af deres beskæftigelsesrettede indsats.

Slutteligt vil jeg sammenholde Kim og Jespers forløb med Berit og Sannes i forhold til hvad der kan være årsag til at Kim og Jesper kan se ind i en fremtid hvor de opnår en tilknytning til arbejdsmarkedet, mens Berit og Sanne enten kæmper for, eller har fået en førtidspension. Jeg vil skildre deres forløb gennem Wrights repræsentation af at borgerens handlekraft enten kan betragtes ud fra ”becomers”, hvor borgernes handlekraft betragtes ud fra at borgeren går fra at være passiv til at være aktiv i egen sag, mens det ud fra ”beings” ansues som at borgeren besidder en handlekraft, men at denne ikke kan udfoldes under de rammer borgeren er i, herunder fx jobcenteret (Monrad & Danneris, 2021, s. 81). Wrights terminologi om ”becomers” og ”beings”, vil jeg sammenholde med Goffmans terminologi om den faktiske sociale identitet og tilsyneladende sociale identitet (Goffman, 2018, s. 44; Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 47). Sammenkoblingen skal illustrere, hvorvidt informanterne oplever en overensstemmelse mellem deres faktiske og tilsyneladende sociale identitet, i forhold til hvilken forventning deres socialrådgiver har til deres handlekraft i det beskæftigelsesrettede forløb.

Analyse

Analysedel 1:

Analysedel 1 skal besvare spørgsmålet: *"Hvordan præger beskæftigelsesdiskursen socialrådgivernes arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed?"*. Dette speciales målgruppe er personer med senfølger der er tilknyttet jobcenteret, hvorfor de hører under betegnelsen "borgere med komplekse problemer udover ledighed". Den måde, hvorpå personer med senfølger oplever den beskæftigelsesrettede indsats, er betinget af den kontekst, hvori det institutionelle møde mellem person med senfølger og socialrådgiver finder sted. Derfor vil denne analysedel undersøge, hvordan beskæftigelsesdiskursen indvirker på socialrådgivernes tilgang i arbejdet med borgere der har komplekse problemer udover ledighed.

Beskæftigelsesdiskursen:

Larsen og Andersen (2019, s. 11) pointerer, at der de seneste 20 år er sket en overgang fra welfare til workfare. Overgangen betyder, at der er sket en sammensmeltning mellem beskæftigelsespolitikken og socialpolitikken, hvor løsningen af de socialfaglige problemer, søges løst gennem et beskæftigelsesrettet sigte. Herigennem er der kommet et øget fokus på at borgerens indsats skal være aktiv med et opkvalificerende og disciplinerende sigte (Larsen & Andersen, 2019, s. 11-12).

I takt med overgangen fra welfare til workfare er målgruppen i jobcenteret blevet markant større, og spænder fra personer som udelukkende er ledige, til personer der har komplekse problemer udover ledighed. Når målgruppen også indeholder en stor grad af kompleksitet, samtidig med at det primære mål for indsatsen er beskæftigelse, stiller det store krav til de socialrådgivere der forvalter det beskæftigelsesrettede arbejde. Dette er særligt når borgerne har komplekse problemer udover ledighed (Monrad & Danneris, 2021, s. 27). Det er derfor interessant først at undersøge, hvordan dette primære beskæftigelsesrettede fokus bliver skabt politisk og juridisk med afsæt i Foucaults terminologi.

Michel Foucault undersøgte, hvordan den moderne magtudøvelse i moderne liberale samfund kommer til udtryk. Denne magt karakteriseres som en produktiv skabende magt der har til formål at fremme bestemte karaktertræk i individerne, så de handler på en ønsket måde og derved bliver til bestemte former for subjekter (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 17). Måden hvorpå denne magt bliver udført på overfor borgerne, er både på en totalitærende og en individualiserende måde, hvor de

totalitære procedurer henvender sig til hele befolkningen mens de individualiserende teknikker henvender sig mod individet (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 17). Det er også relevant at nævne Foucaults beskrivelse af ”dividing practices”, der henviser til, hvordan den moderne magtudøvelse bruges til at opdele befolkningen i bestemte grupper. Det er fx den gode og den dårlige samfundsborger, for at tydeliggøre hvilken adfærd der er ønskværdig og normativ og hvilken adfærd der er afvigende (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 19). Foucaults diskursbegreb omhandler, hvordan ord og tale er en regelstyret praksis, som aldrig eksisterer af sig selv, men altid vil være påvirket af den samtid de opstår i (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 23-24). Derudover benytter staten sig af magtteknologier der blandt andet bruges til at styre individers adfærd, så den tilpasses den overordnede norm (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 28). For at sammenkoble Foucaults begreber med beskæftigelsesområdet, vil jeg fokusere på regeringen og herunder beskæftigelsesministeriet, da det er her de gældende bestemmelser bliver udstedt fra. Det er derfor fra denne institution at det vil være muligt at udpege hvilke diskurser og magtteknologier der er fremtrædende indenfor det gældende område. I det følgende afsnit vil jeg fremhæve, hvilke nutidige diskursive tendenser der er fremtrædende politisk og juridisk på beskæftigelsesområdet, og som influerer på det beskæftigelsesrettede arbejde.

Danmark kan mere 1:

Regeringen som institution besidder en unik magt, der kan påvirke hvordan den beskæftigelsesrettede indsats skal udformes. I september 2021 præsenterede regeringen, bestående af Socialdemokratiet, reformudspillet ”Danmark kan mere 1”, hvor ét af de primære formål var at få ”flere i arbejde” (Regeringen, 2021, s. 1). Måden hvorpå regeringen beskriver betydningen af at have et arbejde lyder således:

Arbejde betyder forsørgelse og økonomisk uafhængighed. Men også meget mere end det. At være på en arbejdsplads giver fællesskab, selvværd og værdighed. At gå på arbejde og tjene sine egne penge skal være et omdrejningspunkt for vores samfund, for kommende reformer og for vores kultur. Derfor er det et problem, at der fortsat er for mange, der ikke arbejder. (Regeringen, 2021, s. 6).

Uddraget illustrerer en diskurs om, at dét at kunne arbejde og forsørge sig selv er en egenskab der er ønskværdig i samfundet, hvorfor diskursen henvender sig til den brede del af befolkningen. Herved opstilles der et normativt ideal om, at den ønskede adfærd hos samfundets borgere er, at de kan forsørge sig selv gennem et arbejde. På denne måde bruges magtteknologien *dividing practices*, for

at skabe en opdeling mellem den ”gode” samfundsborger der arbejder og er økonomisk uafhængig af staten, og den ”dårlige” samfundsborger, der ikke arbejder og derfor er afhængig af statslige ydelser. Sondringen mellem den gode og dårlige samfundsborger fremmer altså det normative ideal om at den aktive borger på trods af sine udfordringer, vil handle aktivt for at ændre sine livsvilkår. Når ordet ”værdighed” benyttes som et resultat af dét at arbejde, kan det tolkes som, at det ikke er værdigt hvis man ikke kan forsørge sig selv. Det kan resultere i, at de borgere der er udfordret i at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet, oplever at blive stemplet som afvigere der ikke har en værdighed.

Med udviklingen fra welfare til workfare er der i beskæftigelsespolitikken kommet en herskende sandhed om at alle borgere der kan yde noget, skal gøre det, for at sikre økonomien i velfærdsstaten. Derfor bærer beskæftigelsesområdet og indsatserne heri, et tydeligt præg af en diskurs om at der skal arbejdes målrettet med at alle borgere skal komme i beskæftigelse, hvorfor der herigennem stilles et krav til de socialrådgivere der skal understøtte at borgerne kommer i arbejde.

Der kan derfor identificeres dét som jeg i det følgende kalder ”beskæftigelsesdiskursen”, der er et normativt ideal om, at samfundets borgere skal opnå en hel eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet, hvorfor denne egenskab anses som positivt, mens dét at stå udenfor arbejdsmarkedet anses som en afvigelse og er derfor negativt. Derfor er det socialrådgiverne der er ansat i jobcenterets opgave, gennem den produktive magt, at understøtte at disse borgere opnår, eller udvikler kompetencer, så de kan opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats:

Den gældende lovgivning på beskæftigelsesområdet fremgår af Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, LAB. Formålet med LAB er, at den skal understøtte et velfungerende arbejdsmarked (LAB § 1, stk. 1), hvilket skal gøres gennem forskellige former for indsats, alt afhængig af hvilke udfordringer borgeren har. Da dette speciale fokuserer på personer med senfølger med komplekse problemer udover ledighed, er de omfattet af LAB § 1, stk. 1, nr. 3, da indsatsen skal:

bistå personer, der har behov for en indsats til at opnå eller fastholde et job, herunder personer med begrænsninger i arbejdsevnen, med en individuel og målrettet beskæftigelsesrettet indsats med henblik på varig tilknytning til arbejdsmarkedet og hel eller delvis selvforsørgelse ... (LAB § 1, stk. 1, nr. 3).

Fra uddraget er det tydeligt at beskæftigelsesdiskursen træder igennem, da målet med indsatsen er en varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Det vil derfor være det primære fokuspunkt i indsatsen. Herved ses det, at selvom målgruppen har komplekse problemer udover ledighed, er det i højere grad et

spørgsmål om en afklaring af borgerens arbejdsevne, fremfor et spørgsmål om hvorvidt vedkommende er i stand til at arbejde. Det understreger yderligere det beskæftigelsesrettede fokus og derved beskæftigelsesdiskursen. Ydermere indeholder LAB's formålsparagraf dette, der også henvender sig til målgruppen:

For personer, som har brug for en indsats, tilrettelægges indsatsen med henblik på varig arbejdsmarkedstilknnytning, og således at den kan gennemføres på så kort tid som muligt under hensyn til personens forudsætninger og behov og under hensyn til konkrete behov på arbejdsmarkedet (LAB § 1, stk. 2).

Det interessante i dette uddrag er tidsperspektivet og dobbeltheden mellem borgerens hensyn og arbejdsmarkedets behov. I forhold til tidsperspektivet, der skal ske så hurtigt som muligt, vidner det om et fokus på effektivitet i indsatsen, hvor begrænsede tidsperspektiver skal fremme effekten af indsatsen så borgeren hurtigst muligt kan opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Ud fra at den beskæftigelsesrettede indsats både skal tilrettelægges efter borgerens behov, samt efter de behov der er på arbejdsmarkedet, kan der argumenteres for, at der er en risiko for at der kan opstå uoverensstemmelser mellem de to.

På baggrund heraf kan der identificeres flere aspekter som socialrådgiveren skal forholde sig til i det beskæftigelsesrettede arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed, herunder personer med senfølger. På den ene side skal socialrådgiveren, som systemrepræsentant, videreføre de logikker der hersker i beskæftigelsesdiskursen, herunder at borgeren som udgangspunkt skal opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. På den anden side skal socialrådgiveren tage hensyn til borgerens behov og forudsætninger. Socialrådgiveren står altså positioneret mellem at skulle efterleve de politiske og juridiske krav der stilles i jobcenterkonteksten ud fra beskæftigelsesdiskursen, samtidig med at vedkommende skal tage hensyn til borgerens behov og forudsætninger, hvilket kan føre til et krydspres i arbejdet med borgeren (Monrad & Danneris, 2021, s. 70-71). De juridiske bestemmelser der fremgår af LAB, samt andre socialpolitiske lovgivninger, skaber et skønsomt råderrum for de socialrådgivere der skal forvalte lovgivningen, så vedkommende kan tilpasse forløbet efter borgerens individuelle behov og forudsætninger (Monrad & Danneris, 2021, s. 70). Derfor er det interessant at undersøge hvilken indvirkning beskæftigelsesdiskursen har på den praksis som socialrådgiverne udfører i mødet med borgere der har komplekse problemer udover ledighed, hvilket den næste analysedel vil omhandle.

Hvordan indvirker beskæftigelsesdiskursen på socialrådgivernes beskæftigelsesrettede arbejde med borgere der har ”komplekse problemer udover ledighed”:

Beskæftigelsesdiskursen påvirker den institutionelle logik der er i jobcentrene. Som socialrådgiver der arbejder med udsatte borgere der har ”komplekse problemer udover ledighed”, herunder personer med senfølger, vil det derfor være sandsynligt at blive påvirket af beskæftigelsesdiskursen. Denne analysedel vil undersøge, hvordan beskæftigelsesdiskursen påvirker socialrådgivernes tilgang i arbejdet med borgere der har komplekse problemer udover ledighed med afsæt i empirien fra et interview med to socialrådgivere, Frida og Emma, der arbejder beskæftigelsesrettet med borgere der er i et jobafklaringsforløb. Emma og Frida besidder rollen som koordinerende sagsbehandler jf. LAB § 36, stk. 3.

Dømmekraft:

Som tidligere nævnt vil Frida og Emma stå i en position, hvor de skal efterleve krav og forventninger, der kan være modsatrettede fordi de institutionelle mål ikke altid stemmer overens med det borgeren ønsker, eller har behov for. Dette er særligt væsentligt for deres arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed herunder personer med senfølger. Spørgsmålet er derfor, hvordan informanterne håndterer dette i praksis, og hvor stor en indflydelse beskæftigelsesdiskursen har på informanternes beslutninger, i mødet med borgere der har komplekse problemer. Til dette vil jeg benytte dømmekraftsbegrebet, der betegner hvordan magten i det sociale arbejde udformes i mødet mellem socialrådgiver og borger gennem den sociale dømmekraft (Høilund & Juul, 2015, s. 61-63). Der sondres mellem tre forskellige former for dømmekraft: den personlige, den institutionelle og den sociale dømmekraft. Den personlige dømmekraft kendetegner hvad socialarbejderen har af livserfaringer som kan influere på vedkommendes dømmekraft (Høilund & Juul, 2015, s. 61-62). Den institutionelle dømmekraft består af institutionsfortællingen, hvilket i denne kontekst svarer til beskæftigelsesdiskursen (Høilund & Juul, 2015, s. 61-62). Altså vil beskæftigelsesdiskursen være en dominerende logik i institutionsfortællingen med et fokus på at borgerne skal opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Den sociale dømmekraft kendetegner mødet mellem socialrådgiveren og borgeren, og betegner derfor afvejningen af de tre fortællinger: institutionsfortællingen, som er institutionens logikker, borgerfortællingen, som er borgerens livsopfattelse og socialarbejderfortællingen, som er socialrådgiverens faglige indsigt (Høilund & Juul, 2015, s. 62-63). Spørgsmålet er derfor om det er institutionsfortællingen eller borgerfortællingen der fylder mest i den sociale dømmekraft, når

informanterne sidder overfor borgere med komplekse problemer udover ledighed, herunder personer med senfølger.

I jobcentrene kan der identificeres en beskæftigelsesdiskurs, som i praksis vil tage sig ud som socialarbejdernes institutionelle dømmekraft. Det er en institutionaliseret logik, der fordrer at beskæftigelse og selvforsørgelse svarer til det gode liv, hvorfor dette skal være indsatsens førsteprioritet – også selvom der arbejdes med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. For at få et indblik i hvorvidt informanterne tillagde institutionsfortællingen eller borgerfortællingen mest mening, spurgte jeg dem om de oplevede et krydspres i deres arbejde, hvortil Frida svarede at hun oplevede at:

... nu burde sagen egentlig være tilstrækkelig belyst til at det enten skulle være et fleksjob eller en førtidspension og så når man lægger den op til rehabiliteringsteamet så er de ikke enige ... Det er jo fordi der skal være et andet syn på er der noget som vi har været blinde for, for vi jo også bliver påvirkede af at vi arbejder med sagen og har en følelse for borgeren og deres situation og har måske, set os blinde på nogle steder hvor at der faktisk er en mulighed for at prøve noget af. Det er ikke sikkert at de bliver væsentligt bedre, men det skal være krydset af (Bilag 3, s. 5).

Uddraget viser hvordan institutionsfortællingen er mest gennemtrængende hos Frida. Det skyldes, at hun argumenterer for, at rehabiliteringsteamets beslutning om at sagen skal oplyses mere, er det rigtige i situationen, til trods for at hun fagligt har vurderet det modsatte. Herigennem tillægger hun rehabiliteringsteamet en større faglig indsigt i sagen end hende selv, til trods for at det er hende, der har den største indsigt i borgerens liv. På den ene side argumenterer hun således for, at det er vigtigt at rehabiliteringsteamet efterser hendes faglige vurdering. På den anden side nævner hun, at borgerne nødvendigvis ikke får det bedre, men at det hele skal ”krydses af”. På denne måde er denne form for afklaring noget der i højere grad efterleves fordi der er en institutionel logik om at det skal gøres, og ikke fordi det giver mening for borgeren. Derfor illustrerer eksemplet, hvordan Frida gennem den sociale dømmekraft, tilsidesætter både sin egen socialarbejderfortælling, samt borgerfortællingen, til fordel for institutionsfortællingen der beror i beskæftigelsesdiskursen.

Borgerne med komplekse problemer, som er sagens midtpunkt, kan altså argumenteres for at blive glemt i vurderingen. Det kan med rimelighed antages, at Frida, som borgerens socialrådgiver, har den største indsigt i vedkommendes liv og komplekse problemer. I det ovenstående uddrag er det derfor interessant, at hun ikke vægter borgerfortællingen højere. I stedet bliver det rehabiliteringsteamet som skal beslutte, hvad borgeren kan og ikke kan. Dette er særligt problematisk

for borgere med komplekse problemer, da det kan besværliggøre den relation der kan opbygges mellem socialrådgiver og borger. Herved kan beskæftigelsesdiskursen gennem den institutionelle dømmekraft påvirke borgerens mulighed for beskæftigelse negativt. På denne måde bliver både Fridas faglige indsigt samt borgerfortællingen negligeret til fordel for institutionsfortællingen.

Eftersom sanktionering er et redskab der bruges indenfor beskæftigelsesområdet til at sikre, at borgerne deltager aktivt i deres forløb, spurgte jeg informanterne om de sanktionerede deres borgere, hvilket ledte til en interessant samtale mellem informanterne. I situationen er det ikke så meget, hvorvidt de sanktionerer borgere eller ej der er interessant, men snarere hvordan de to informanter italesætter det at sanktionere. I samtalen svinger det mellem at Emma først argumenterer for at hun sanktionerer sin borger der udebliver fra sin praktik, men da jeg så spørger ind til om det har en effekt, så svarer hun nej. Kort efter nævner Frida: "... man skal ikke sanktionere bare for at sanktionere. Det skal give mening ... men det har så også givet rigtig god mening dér [I tilfældet med Emmas borger] ..." (Bilag 3, s. 6). Dette virker selvmodsigende, eftersom sanktionen, i tilfældet med Emmas borger, ikke hjalp på at borgeren udeblev fra sin praktik. Det kan altså tolkes som, at informanternes meningsdannelse i højere grad har taget afsæt i institutionslogikken om at sanktionere fører til ændret adfærd hos borgerne, frem for hvad der havde givet mening for den gældende borger i situationen. Derfor viser den gældende situation, hvor meget den institutionelle logik præger deres sociale dømmekraft i mødet med borgerne.

Senere i interviewet spurgte jeg informanterne om, hvilke problemstillinger de oplevede i arbejdet, hvortil Frida svarede:

... at borgeren ikke føler at de kan noget som helst og vi jo hele tiden har et beskæftigelsesmæssigt sigte fordi vi jo er et jobcenter så vi skal snakke beskæftigelse, vi skal snakke fremtid, og vores borgere er meget fastlåst på at det ikke er noget de føler de kan så er der i hvert fald meget motivationsarbejde ... det er jo helt reelt at borgeren også har den følelse ... der er måske heller ikke særlig meget øh arbejdsevne i den enkelte borger men det skal afklares ... men man slipper desværre ikke helt bare fordi at arbejdsevnen er lav (Bilag 3, s. 10-11).

I uddraget italesætter Frida, den udfordring det kan være at arbejde med borgere der ikke tror, de kan arbejde, samtidig med at hun i den institutionelle kontekst er nødt til at arbejde beskæftigelsesrettet med dem. Derved ses der her en refleksion over egen praksis med elementer fra borgerfortællingen,

eftersom Frida nævner, at det er reelt at borgeren har en følelse af, at vedkommende er meget fastlåst. Dette indikerer, at hun anerkender, at borgeren nødvendigvis ikke selv oplever at være motiveret for beskæftigelse, men at hun er nødsaget til at efterleve de institutionelle krav. Herved kommer både borgerfortællingen til udtryk, i og med hun udviser forståelse for borgeren, men gennem den sociale dømmekraft er hun nødsaget til at efterleve de institutionelle krav om, at alle borgere skal afklares.

Det kan altså tolkes som, at beskæftigelsesdiskursen, gennem den institutionelle dømmekraft, indvirker på socialrådgivernes muligheder for at anerkende borgere med komplekse problemer udover ledighed, herunder personer med senfølger. Dette skyldes, at det store fokus på afklaring af arbejdsevne kan resultere i, at borgeren ikke oplever, at vedkommendes problemforståelse bliver taget alvorligt af socialrådgiveren, hvilket kan have en negativ påvirkning af deres relation til hinanden.

Under interviewet spurgte jeg om informanterne syntes at der burde være en hurtigere løsning til, at de borgere der har så lav en grad af arbejdsevne at forløbet nok ender med en førtidspension, får tildelt en førtidspension, hvortil Emma svarede:

nej ... hvis de ved jamen de kommer på sådan en fast-track så ved man næsten ”dét fører den her vej” i stedet for at man prøver ligesom at arbejde med dem og finde altså udvikle det de kompetencer der nu er i stedet for altid at se på udfordringerne så kig på jamen prøv og hør du har arbejdet med det her tidligere du altså ja du fejler det her men det behøver ikke være en hæmsko ... så det synes jeg ikke skal eksistere (Bilag 3, s. 11).

Uddraget viser, hvordan den institutionelle dømmekraft præger Emmas opfattelse af, hvilket fokus der skal være i hendes arbejde med borgerne. Det er tydeligt, at hun har et beskæftigelsesrettet fokus, eftersom hun direkte forkaster muligheden om, at visse borgere burde få en hurtigere vej til en førtidspension. Hun argumenterer for, at en fast-track-løsning ville føre til passivitet og at dette kan hindre, at borgeren potentielt kan udvikle kompetencer, der gør at vedkommende kan arbejde igen. Hertil supplerer Frida:

... folk har jo også ret til et værdigt liv og ikke bare blive parkeret. Jeg snakkede med en læge ... hvor han sagde jamen der er faktisk en statistik der viser at folk der får førtidspension uagtet at de har nogle sygdomme ... så dør de faktisk i gennemsnit 10 år tidligere end personer som er i arbejde ... så det er jo egentlig også for deres egen skyld ... (Bilag 3, s. 11-12).

I uddraget ses der tydelige tråde til beskæftigelsesdiskursen om, at et arbejdsliv er et værdigt liv, hvortil hun endda kommer med et belæg for, hvorfor det i højere grad er en omsorg at understøtte at borgeren får afklaret sin arbejdsevne, frem for at vedkommende bliver ”parkeret”. Det kan tolkes at i og med det er en læge der er kommet med påstanden, at det for Frida har virket troværdigt, fordi lægen er en fagperson. Jeg anfægter ikke at alle borgere ville have det godt med at blive ”parkeret” på en førtidspension, men samtidig er jeg heller ikke overbevist om, at det er alle der oplever det som en parkering. Fx fremgår det af Facebook-gruppen ”Jobcentrets Ofre”, hvor der er over 24.000 medlemmer, at der er flere historier, hvor borgere decideret fejrer at de har fået en førtidspension og derved har fået fred fra systemet (Jobcentrets ofre, 2022). Der er altså flere nuancer på, hvorvidt en førtidspension er det rette for borgeren. Derfor er det problematisk, at Frida, som besidder magten i relationen, har optaget så meget af den institutionelle dømmekraft, at hun kun anskuer problemet ud fra ét synspunkt – nemlig synspunktet der er rodfæstet i beskæftigelsesdiskursen og derfor institutionsfortællingen. Hun forholder sig ikke kritisk til, at det ikke er alle borgere der i princippet kan arbejde, hvorfor det yderligere tydeliggør, at hun har optaget den institutionelle dømmekraft og udøver den mod borgeren gennem den sociale dømmekraft.

Men hvorfor fylder borgerfortællingen ikke mere i hendes refleksion over dette emne? Som nævnt i starten af dette afsnit, skal informanterne med deres profession efterleve krav og forventninger fra både den institution de er ansat i, samt den borger de arbejder med. Som ovenstående analyseafsnit har vist, opstår der herigennem uoverensstemmelser mellem de to fortællinger, hvor informanterne ofte tager udgangspunkt i institutionsfortællingen, frem for borgerfortællingen. Herved vil der opstå en kognitiv dissonans, hvilket opstår når et individs tanker og holdninger ikke stemmer overens med vedkommendes handlinger. For at undgå dissonansen vil individet derfor ændre enten sine tanker eller handlinger, så der opstår en kognitiv konsonans (Katzenelson, 2020). I Uddraget påpeger Frida, at et værdigt liv for borgerne er at fastholde dem i en beskæftigelsesrettet indsats og at det er for borgerens bedste. Der kan argumenteres for, at Frida har tilpasset sine holdninger til at efterleve de institutionelle krav, der er affødt af beskæftigelsesdiskursen, for at hun i sit arbejde i højere grad oplever en kognitiv konsonans, fremfor en kognitiv dissonans. I et arbejde hvor hun møder flere borgere, som ikke selv oplever at de er i stand til at arbejde, giver det derfor mening at hun bakker sit beskæftigelsesrettede fokus op med, at hun gør det for borgerens bedste. Dette viser derfor hvor stor en indflydelse beskæftigelsesdiskursen har på hendes meningsdannelse gennem hendes sociale

dømmekraft, som efterlever institutions beskæftigelsesrettede mål, hvorfor borgerens fortælling risikerer at træde i baggrunden.

Ovenstående analyseafsnit viser altså, hvordan Frida og Emma i høj grad er præget af institutionsfortællingen og derved beskæftigelsesdiskursen i deres sociale dømmekraft. På denne måde påvirker det deres konkrete socialfaglige arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed, hvor borgerfortællingen får mindre værdi.

Menneskesyn:

I det socialfaglige arbejde arbejdes der med mennesker, hvorfor det er relevant at undersøge hvordan socialrådgivernes menneskesyn kommer til udtryk overfor borgere der har komplekse problemer udover ledighed, når beskæftigelsesdiskursen præger området. Ud fra beskæftigelsesdiskursen er det muligt at udlede, at det produktivt arbejdende menneske anses for værende det gode, mens det uproduktive passive menneske anses for at være det dårlige (Nissen, 2018, s. 55-56). I det potentielle menneskesyn betragtes mennesket ikke ud fra de udfordringer vedkommende har her og nu, eller hvad de har været udsat for i fortiden. Mennesket anses derimod som havende et potentiale, der med den rette vilje samt et ønske om at forbedre sin tilstand, på længere sigt vil kunne blive selvforsørgende (Jørgensen & Ringø, 2018, s. 123). Derfor vil der i den beskæftigelsesrettede indsats arbejdes ud fra et individualistisk fokus ud fra det potentielle menneskesyn, for at sikre at flere og flere borgere lever op til normen om selvforsørgelse. Mere præcist forstået som homo faber economicus. Derfor kan det antages, at hvis socialrådgiveren i den beskæftigelsesrettede indsats ser borgeren som en potentialitet, kan det lede til, at borgeren på sigt vil blive en økonomisk gevinst for samfundet. Der kan derfor argumenteres for, at socialrådgiverne bruger deres position som myndighed og repræsentant for beskæftigelsessystemet til at videreføre det normative ideal om, at selvforsørgelse er vejen til det gode og værdige liv.

Med det potentielle menneskesyn er der et væsentligt fokus på borgerens ressourcer frem for begrænsninger (Jørgensen & Ringø, 2018, s. 123). Som interviewer var jeg interesseret i at finde ud af, hvor meget det potentielle menneskesyn kom til udtryk i informanternes tilgang i deres jobrettede arbejde, herunder hvordan de håndterede de situationer hvor borgeren nødvendigvis ikke selv kunne se sine egne ressourcer, hvortil Emma svarede:

... der er mange der ligesom har begrænsningerne up front øhm og kan ikke rigtig se hvad der er af andre muligheder. Dét er jo dér vi kommer ind og så skal have den her motivation for at sige ”jamen det kan godt være du ikke kan det her men på den anden side så kan du godt det her” ... (Bilag 3, s. 17).

Emmas udtalelse viser altså, hvordan hun forsøger at vende borgerens negative syn på egne evner til noget positivt. Dette indikerer, hvordan det potentielle menneskesyn kommer til udtryk i hendes arbejde med borgere der har komplekse problemer, hvilket er med til at skabe retningen for det beskæftigelsesrettede forløb. Det bliver altså et spørgsmål om at overbevise borgeren om, at vedkommende har ressourcer, selvom vedkommende nødvendigvis ikke selv er enig. Herved er det fremtrædende, hvor stor en indflydelse det normative ideal gennem beskæftigelsesdiskursen har på dét menneskesyn der praktiseres indenfor beskæftigelsesområdet. Emma indtager en professionel rolle, hvor hun overfor borgeren skal være motiverende og fremadskuende uanset hvad, for at sikre at borgeren kan udvikle de rette ressourcer til, at vedkommende kan opnå en hel eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet. Det må dog antages, at nogle af de borgere der har komplekse problemer der indvirker på deres daglige livsførelse, som personer med senfølger, ikke ser sig enige i Emmas motiverende og fremadskuende opfattelse af dem. Derfor spurgte jeg, om hun oplevede at der var nemt at overbevise borgerne om dette, hvortil hun svarede:

nej! Nej det er det ikke. Det kan godt være der skal nogle samtaler til ... I stedet for bare at høre på ”jeg kan ikke det her jeg kan ikke det her”, ”jamen kan du ikke dét eller føler du du ikke kan?” ... (Bilag 3, s. 17).

Uddraget viser, at Emmas tilgang over for disse borgere som ikke har den samme opfattelse af sig selv, som Emma har, er et spørgsmål om en overbevisning og herved ændring af borgerens problemforståelse. Emmas tilgang vidner igen om, hvordan det ressourceorienterede fokus fra det potentielle menneskesyn kommer til udtryk i hendes møde med de borgere der har komplekse problemer. Uddraget er altså et eksempel på, hvordan den produktive magt benyttes, for at overbevise borgeren om, at vedkommende har ressourcer og derved på længere sigt vil kunne udvikle en arbejdsevne til trods for vedkommendes begrænsninger. I uddraget skelner Emma mellem om borgeren reelt set ikke kan, eller om borgeren udelukkende tror at vedkommende ikke kan. Ved at lave denne distinktion, kan der argumenteres for, at hun negligerer borgerens egen problemforståelse, eftersom hun stiller spørgsmålstejn ved borgerens indsigt i eget liv med de udfordringer vedkommende har. I forhold til personer der har senfølger, hvor deres senfølger påvirker deres hverdag, kan denne distinktion således være problematisk. Der kan argumenteres for, at hvis

socialrådgivere generelt laver samme distinktion som Emma, at kan det opleves som krænkende for borgerens egen problemforståelse. Der kan altså argumenteres for, at det potentielle menneskesyn ender med at forkaste borgerfortællingen i de situationer, hvor borgeren har en anden problemopfattelse end socialrådgiveren. Derved er det tydeligt, at Emma er præget af institutionsfortællingen og herved beskæftigelsesdiskursen om, at det er vigtigt at borgeren kan blive selvforsørgende, hvorfor hun gennem det potentielle menneskesyn, udøver den produktive magt overfor borgere med komplekse problemer. Som supplement til Emmas udtalelse nævner Frida dette:

og en anerkendelse ligger jo faktisk også i det her med at kunne finde deres kompetencer. Det er jo også en anerkendelse at sige ”du er faktisk skide god til alt muligt andet. Så kan det godt være du har nogle begrænsninger, men noget kan du faktisk” (Bilag 3, s. 17).

Umiddelbart virker Fridas udtalelse positiv, da hun prøver at fremhæve borgerens ressourcer, men det kan diskuteres, om det er en anerkendelse. Anerkendelse, som vil blive uddybet i analysedel 2, er af Axel Honneth beskrevet som et normativt ideal, der bør efterstræbes, for at understøtte en opbygningsproces af de mennesker som ikke oplever social anerkendelse. Denne opbygningsproces skal ske gennem en gensidig anerkendelse som opstår indenfor de tre områder: kærlighed, retlig og social værdsættelse, der alle kan føre til at individet udvikler et positivt selvforhold. Derfor er anerkendelse ud fra Honneths beskrivelse, noget der opstår i gensidighed mellem to parter, hvor anerkendelsen har til formål at opbygge det ene individ (Høilund & Juul, 2015, s. 26). Den anerkendelse Frida nævner, sker indenfor en kontekst, hvor hun agerer myndighed og derfor er den styrende og definerende part i definitionen af, hvilke af borgerens kompetencer der er anerkendelsesværdige. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt det reelt er en anerkendelse at se mennesket som en potentialitet – specielt i de tilfælde hvor borgeren ikke selv kan se det. Ud fra beskæftigelsesdiskursen, kan der argumenteres for, at det giver mening at socialrådgiverne arbejder ud fra det potentielle menneskesyn med en tro på at alle borgere, uanset deres udfordringer, potentielt besidder ressourcer der kan bruges på arbejdsmarkedet. Socialrådgiverne kan herigennem understøtte, at borgere der som udgangspunkt har mistet troen at de kan arbejde, vil få denne tro tilbage og derfor have en større mulighed for at opnå en hel eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er ikke nødvendigvis negativt at Frida og Emma prøver at fremhæve borgernes kompetencer og ressourcer, men dér hvor det bliver problematisk er når borgeren er uenig i deres opfattelse. Her kan der argumenteres for, at dét som informanterne opfatter som en anerkendelse, bliver til en disrespekt og derved krænkelse af borgerens selvforståelse, fordi der ikke er en gensidig

forståelse og derved anerkendelse mellem de to parter, om hvad borgeren er i stand til. Derfor afhænger det i høj grad af, hvorvidt borgeren er enig eller uenig i socialarbejderens opfattelse, for at det potentielle menneskesyn kan anses som en anerkendelse.

Eftersom menneskesynet som potentialitet indebærer et fremadskuende perspektiv, var jeg interesseret i at finde ud af hvor stort et fokus informanterne havde på borgernes fortid, hvortil Emma svarede: ”Lad være med at sidde og dvæle i hvad der ligesom er sket øhm, i fortiden, det kan vi jo ikke ændre på, nu bliver vi nødt til at finde ud af jamen hvad skal der så ske fremadrettet” (Bilag 3, s. 18). I uddraget er det altså tydeligt, at Emma ikke ønsker at forholde sig til borgerens fortid, men langt hellere vil fokusere på borgerens muligheder i nutiden og i fremtiden. Der kan argumenteres for, at der, gennem det potentielle menneskesyn, er en risiko for, at socialrådgiveren ikke forholder sig til, hvorfor borgeren er udfordret i at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. I forhold til personer med senfølger, er deres senfølger direkte betinget af dét der er sket i fortiden, hvorfor deres reaktionsmønstre i voksenlivet er tæt forbundet hermed (CSM, u.å.). Derfor kan der argumenteres for, at det kunne være en fordel, ud fra det beskæftigelsesrettede fokus, at socialrådgiverne også forholder sig til borgerens fortid, for derigennem bedre at kunne tilpasse forløbet til vedkommendes udfordringer. Derfor var jeg som interviewer også interesseret i informanternes viden om senfølger, og hvordan de som forholder sig til det i det beskæftigelsesrettede arbejde, hvortil Frida svarede:

... Vi lader ligesom alt behandling være op til læger og til specialister, så vi snakker ikke så voldsomt meget med dem om hvad det lige præcis er der ligger til grund, altså vi har jo selvfølgelig kendskab til dét [senfølgerne], men dét er ikke dét vores fokus ligger på i sagsbehandlingen (Bilag 3, s. 20).

Emma supplerer derefter med: ”vi sidder ikke og snakker om dengang da du blev seksuelt misbrugt. Vi ved det er der og vi skal tage hensyn til dét, men det er ikke et samtaleemne” (Bilag 3, s. 20). De to uddrag viser at informanterne ikke ønsker at spørge ind til årsagen til, at personen har senfølger, da det ikke er dér deres fokus er. Dette vidner igen om, at de begge tillægger det potentielle menneskesyn stor betydning. Da senfølger kan være et emne der kan være hårdt at tale om, specielt hvis socialrådgiverne ikke har et kendskab til, hvad senfølger er, spurgte jeg informanterne om de ville have det ubehageligt med at spørge ind til senfølgerne i en samtale, hvorefter Emma svarede: ”ja, det ville jeg i hvert fald fordi at jeg ved at der er nogle andre der behandler på dét, så hvorfor skal jeg begynde at tage emnet op ...” (Bilag 3, s. 20). Herefter supplerer Frida: ”... man skal også åbne op for ting som man er sikker på man kan lukke ned for igen og dér kan det godt være svært, for det

har vi ikke uddannelsen til ...” (Bilag 3, s. 20). Deres uddrag kan anskues på to måder. På den ene side kan der argumenteres for, at det er positivt, at de er tilbageholdende for at spørge ind til selve overgrebet samt personen med senfølgers opvækst, fordi de vurderer de ikke har kompetencerne. Det er nemlig ikke alle personer med senfølger, der ønsker at tale om selve overgrebet, specielt ikke med en socialrådgiver de ikke er trykke ved. Derfor kan det at presse personen med senfølger til at fortælle herom, resultere i en re-traumatisering (SPOR, 2017, s. 12). Herigennem giver det mening at Emma og Frida vælger at overlade denne del til andre professionelle og i stedet fokusere på den beskæftigelsesrettede del i borgerens forløb.

På den anden side kan der også argumenteres for, at ved at tage afstand fra at dykke ned i borgerens fortid, så kan det resultere i, at en vigtig indsigt i borgerens liv ikke kommer til udtryk. Det er ikke nødvendigvis selve overgrebet der er relevant, men derimod hvordan borgeren har levet videre efterfølgende. Dette skyldes, at den måde senfølgerne kommer til udtryk i voksenlivet, kan være tæt forbundet med de overlevelsesstrategier, individet benyttede i barndommen (IFSO, u.å.). Herved kan denne indsigt i borgerens levede liv give en forståelse for, hvilke overlevelsesstrategier vedkommende benytter sig af i sit voksenliv. Disse overlevelsesstrategier kan altså indvirke både på, hvordan borgeren agerer overfor socialrådgiveren samt i en potentiel arbejdsprøvning. Derfor kan en indsigt i disse overlevelsesstrategier medføre en bedre afklaring af borgeren, der beror i borgerens forudsætninger, hvilket derved kan medføre at borgeren får en positiv oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb.

Der kan altså argumenteres for, at det er positivt at socialrådgiverne ikke går ind i et emne, som de ikke føler sig uddannet til at håndtere på en korrekt måde og derved skade borgeren mere end gavne vedkommende. På den anden side kan der også argumenteres for, at ved at de ikke forholder sig til borgerens fortid, kan dette resultere i, at en væsentlig del af borgerfortællingen går tabt. Fra deres uddrag kan det altså udledes at Emma og Frida i højere grad vil fokusere på den beskæftigelsesrettede del frem for borgerens fortid. Derved kan der argumenteres for, at der i den beskæftigelsesrettede indsats med personer med komplekse problemer, gennem det potentielle menneskesyns fremadskuende fokus, er en risiko for at borgerfortællingen negligeres, til fordel for det beskæftigelsesrettede fokus.

Delkonklusion 1:

Analysedel 1 skulle besvare, hvordan beskæftigelsesdiskursen præger socialrådgivernes arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. Med udgangspunkt i Foucaults

konceptualisering af den moderne magtudøvelse i form af produktiv magt forsøgte jeg i første analysedel at belyse, hvordan beskæftigelsesdiskursen kommer til udtryk gennem politik og lovgivning. Ud fra dette teoretiske udgangspunkt undersøgte jeg beskæftigelsesdiskursens betydning for socialrådgivernes arbejde med borgere der har komplekse problemer. Interviewet af de to socialrådgivere udledte en række interessant pointer.

For det første kan det identificeres, at det er de institutionelle logikker der i høj grad træder igennem i den sociale dømmekraft. Konsekvensen af dette kan være, at borgerens perspektiv træder i baggrunden. Det er altså institutionsfortællingen om det selvforsørgende menneske der fylder mest når socialrådgiverne arbejder beskæftigelsesrettet med borgeren. Dernæst resulterer dette i menneskesynene som karakteriserer det økonomiske produktive menneske og mennesket som en potentialitet. I interviewet med de to socialrådgivere argumenterer de for, at det er en anerkendelse af borgeren at se på deres ressourcer fremfor begrænsninger gennem det potentielle menneskesyn. På denne måde påvirker beskæftigelsesdiskursen således socialrådgivernes arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. Dette ville blive yderligere diskuteret i den endelige konklusion.

Analysedel 2

Denne analysedel skal besvare underspørgsmålet: *"Hvordan indvirker relationen til socialrådgiveren på personer med senfølgers inddragelse i og udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb?"*. Med afsæt i Kim og Jespers oplevelser af at have senfølger og være tilknyttet jobcenteret over en længere periode vil analysedelen undersøge, hvordan deres relation til deres socialrådgivere har indvirket på forløbet. Dette vil give et særligt indblik i, hvordan de har oplevet at blive inddraget i samt deres udbytte af deres beskæftigelsesrettede forløb.

Relation:

I nutidens beskæftigelsesrettede forløb forventes det, at borgeren har en aktiv rolle, mens socialarbejderens rolle er faciliterende (Monrad & Danneris, 2021, s. 68). Derfor bygger det beskæftigelsesrettede forløb på et samarbejde mellem de to parter, med et formål om at borgeren skal opnå en hel eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet. Relationen opstår indenfor beskæftigelsesområdet institutionelle kontekst, og kan i mange tilfælde, influere på, hvordan borgeren føler sig inddraget samt opnår udbytte af sit beskæftigelsesrettede forløb. Som det fremgik af analysedel 1 er socialrådgivernes dømmekraft og menneskesyn i høj grad præget af

beskæftigelsesdiskursen, hvorfor dette også vil influere på relationen mellem de to parter. Personer der har været udsat for seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen, og som i deres voksenliv lider af senfølger heraf, har været udsat for et relationelt traume, der er et traume der er opstået i en relation til et menneske, som offeret har haft en tiltro til (Kaae, u.å.). Derfor er der en chance for, at det institutionelle møde mellem person med senfølger og socialrådgiver vil blive påvirket heraf. Der er nemlig tale om en målgruppe der fra en ung alder har haft et nervesystem, der både psykisk og fysisk har været på overarbejde over en længere periode. De har derfor været nødsaget til at være vedvarende på vagt overfor, hvornår et nyt overgreb ville finde sted (IFSO, u.å.). Dette har medført, at de har tillært sig forskellige måder at overleve det at blive udsat for seksuelle overgreb på, hvilket, hvis ikke det er blevet behandlet eller bearbejdet, vil være en måde individet helt op i voksenalderen vil benytte sig af, for at overleve de situationer der minder om overgrebet og altså traumat (IFSO, u.å.). Det er derfor relevant at undersøge, hvordan personer med senfølger netop reagerer i det institutionelle møde. Det institutionelle møde er netop kendetegnet ved en asymmetri, hvor den ene part bestemmer over den anden, hvilket den følgende analysedel vil fokusere på.

Det institutionelle møde mellem person med senfølger og socialrådgiveren

Mødet mellem borger og socialarbejder vil altid være præget af en asymmetri, eftersom det er socialarbejderen der besidder magten til at træffe afgørelser i borgerens sag, der kan influere på vedkommendes liv. Som analysedel 1 nåede frem til, kan der i høj grad identificeres en dømmekraft hos socialarbejderne, der er præget af de institutionelle logikker gennem beskæftigelsesdiskursen. Denne beskæftigelsesdiskurs medfører, at der indenfor jobcenterkonteksten er et normativt ideal om, at samfundets borgere så vidt muligt skal kunne forsørge sig selv, hvilket er dette ideal socialarbejderne arbejder ud fra. Med så tydeligt et normativt ideal, giver det mening, at modpolen, altså de borgere der ikke kan forsørge sig selv, afviger fra normen.

Ifølge Goffman sker der en samfundsmæssig kategorisering, der, indenfor forskellige sociale kontekster, inddeler borgerne i "normale" og "afvigere", alt efter om individerne efterlever de normative forventninger der stilles i den gældende sociale kontekst (Goffman, 2018, s. 43 & 46). Goffman betegner begrebet stigma som: "... en egenskab, der er dybt miskrediterende ..." (Goffman, 2018, s. 45), mens stigmatisering er selve den sociale proces, hvori et individ får tillagt et stigma (Goffman, 2018, s. 45; Ejernæs & Monrad, 2017, s. 67). Den sociale samhandlingsorden er, ifølge Erving Goffman, måden hvorpå den sociale orden, og herved den normative forventning, forsøges

opretholdt i interaktionen mellem mennesker i bestemte sociale kontekster (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 50). Når de "normale" stempler et individ som "afviger", sker det ved at de "normale" pålægger "afvigeren" en tilsyneladende social identitet ud fra deres forventninger om den anden person. Disse forventninger stemmer ikke overens med individets egen opfattelse af sig selv, hvilket er individets faktiske sociale identitet (Goffman, 2018, s. 44).

Den sociale kontekst i denne analysedel tager sig ud som det institutionelle møde i jobcenteret mellem socialarbejder og person med senfølger. I og med at det i jobcenterkonteksten er personerne med senfølger der står uden en tilknytning til arbejdsmarkedet, vil de derfor kategoriseres som "afvigende". De "normale" svarer til socialrådgiverne, da de har en tilknytning til arbejdsmarkedet. De borgere der ikke har en tilknytning til arbejdsmarkedet, lever ikke op til de normative forventninger i samfundet om at kunne forsørge sig selv, hvorfor det tilsigtes at de skal normaliseres gennem forløbet i jobcenteret, så de på sigt kan blive selvforsørgende. Herigennem stilles der bestemte krav til borgeren om, at vedkommende skal være aktivt deltagende i sit eget forløb for at få ret til at få sin ydelse. Herved stilles der en normativ forventning til borgerne om at de skal være aktivt deltagende i deres eget forløb med et ønske om at blive uafhængige af systemet.

Indtryksstyring:

Goffman pointerer, at mennesker, til trods for at der er en magt til stede under det gældende møde, er i stand til at handle strategisk for herigennem at opnå noget indenfor de givne rammer af den sociale kontekst (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 53). Denne magt kan udformes af, at borgeren optræder på bestemte strategiske måder gennem roller for at manipulere, hvordan socialarbejderen opfatter vedkommendes tilsyneladende sociale identitet. Dette betegner Goffman som en indtryksstyring (s. Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 47 & 49). Herunder skelner Goffman mellem "front-stage", der henviser til hvordan individet repræsenterer sig i sociale interaktioner, og "back-stage" der indikerer hvordan individet rent faktisk er (Mik-Meyer & Villadsen, 2007, s. 48-49). Set i forhold til personer med senfølger, der, som tidligere nævnt, har udviklet bestemte strategier til at overleve på i de situationer der minder om selve traumet, er det derfor relevant at anskue deres møde med jobcenteret, ud fra Goffmans indtryksstyring. Dette for at undersøge hvordan magtelementet i mødet mellem parterne indvirker på hvordan vedkommende optræder under mødet.

Som interviewer var jeg særligt interesseret i at finde ud af, hvordan informanterne havde brugt deres overlevelsestrategier i mødet med jobcenteret, da disse kan tage sig ud som Goffmans indtryksstyring. Derfor fokuserede et af mine interviewspørgsmål på, om de havde ageret anderledes

i mødet med deres socialrådgiver. Hertil svarede Jesper: ”jaja, altså før i tiden, hvor jeg var derinde [jobcenteret], så var jeg en helt anden person. Det var facader og altså man løj jo, for at få de ting man skulle have ...” (Bilag 2, s. 8). Jesper har altså tidligere brugt sin indtryksstyring til at fremstå på en anden måde til møderne ved jobcenteret for at opnå noget. Herigennem har Jesper opnået en form for magt ved at manipulere sin socialrådgiver, hvilket har kunnet lade sig gøre til trods for at han i jobcenterkonteksten kategoriseres som afvigeren og derfor den ”svage” part. Lige efter denne udtalelse, nævner Jesper følgende: ”Men det gør jeg jo ikke mere. Altså nu er jeg jo velfungerende så nu er jeg bare mig selv når jeg er til samtale ...” (Bilag 2, s. 8). Udtalelsen indikerer, hvordan hans nuværende væremåde i jobcenteret er, hvorfor det viser at den rolle han benytter sig af i jobcenteret, altså hans ”front-stage-rolle”, stemmer overens med hans ”back-stage-rolle”, fordi han, som han nævner, er sig selv i mødet med socialrådgiveren. Kim kommer med følgende udtalelse om, hvordan han både før i tiden og nu bliver påvirket af at skulle ind til en samtale i jobcenteret:

... alt den tid jeg har været tilknyttet kontanthjælpsafsnittet og andre steder, har jeg stort set altid på én eller anden måde skjult mig ... jeg har haft utrolig meget angst overfor dét, så meget så det har jeg stadigvæk nogle gange – også selvom jeg ved at min sagsbehandler er venlig ... der er et eller andet med dét dér med nu skal jeg møde en sagsbehandler som giver mig angst ... mine følelser omkring det [mødet] var egentlig altid at komme derhen og få overstået det her møde. Jeg tror egentlig jeg sagde utrolig lidt ... jeg var sikkert et andet sted meget af tiden ikke? (Bilag 1, s. 9).

Uddraget viser, hvilken betydning magtelementet har for Kim, i det sociale møde i jobcenteret. Den måde hvorpå Kim reagerer grundet sin angst, kan betegnes som en undvigelsesadfærd, hvor han gør sig selv usynlig, og derfor næsten ikke siger noget til møderne samtidig med, at han mentalt har været fraværende under møderne. Herigennem spiller Kim en undvigende ”front-stage-rolle”, hvilket må antages er anderledes end hans ”back-stage-rolle”. Denne undvigelsesadfærd eller rolle, kan påvirke det beskæftigelsesrettede forløb, i og med socialrådgiveren på den ene side vil være udfordret i at danne en relation til Kim, og at Kim på den anden side kun begrænset kan have en indflydelse på sit eget forløb.

Udover at Kim har optrådt undvigende på til møderne i jobcenteret, har han også brugt en indtryksstyring, hvor han har indtaget en rolle, hvor han har gjort sig stærkere end han reelt var. I følgende eksempel omtaler han, hvordan han i et tidligere beskæftigelsesrettede forløb har sagt ja til de praktikker han blev tilbudt:

ja, jeg har helt klart gjort mig selv stærkere nogle gange og dér har jeg jo bare sagt at alle mulige ting det var ”fint” ... og så gik jeg ned med stress og så gjorde jeg det igen og så gik jeg endnu mere ned med stress og så blev jeg sygemeldt ikke? ... (Bilag 1, s. 6).

Som det fremgår af uddraget, har Kim ikke haft en stor succes med at fremstå stærkere end han reelt var, hvorfor det har haft den konsekvens at han gentagne gange er gået ned med stress. Med denne form for indtryksstyring har Kim altså manipuleret sin forhenværende socialrådgiver til at tro, at han har kunnet håndtere den praktik han er blevet sendt ud i. Der kan derfor argumenteres for, at hans socialrådgiver på det daværende tidspunkt har været udfordret i at tilpasse forløbet til hans behov, og derfor er kommet til at igangsætte praktikker som har været for meget for ham og har resulteret i at han er gået ned med stress.

Det er derfor væsentligt at socialarbejderen er i stand til at identificere, hvis borgeren fremstår på bestemte måder, hvilket dog kan være svært, hvis hverken beskæftigelsesmedarbejderen eller borgeren er bevidst om at borgeren har senfølger.

Bevidsthed om egne senfølger og hvordan denne influerer på forløbet:

Et fokuspunkt, der kom til udtryk gennem mine interview med Jesper og Kim, var at deres bevidsthed om deres egne senfølger havde en betydelig indvirkning på, hvordan de indgik i mødet med deres socialrådgivere i jobcenteret. Fx nævner Jesper i det følgende uddrag, hvordan dét at komme op i CSM og lære ordet ”senfølger”, har indvirket på ham:

jeg kendte ikke engang ordet senfølger, altså jeg har altid vidst at der har været ét eller andet galt med mig øhm men det var først da jeg kom herop første gang [i CSM] og så fik snakket heroppe ... Det var jo dét der gjorde at jeg kunne stoppe med at tage stoffer ... (Bilag 2, s. 2).

Uddraget indikerer, hvor meget det har hjulpet Jesper, at han er blevet bevidst om sine senfølger, da det har hjulpet ham til at blive stoffri. Han beskriver, hvordan han havde det, da han begyndte i CSM: ”... da jeg startede i CSM, der toppede jeg i alle kategorierne i PTSD. Dér havde jeg kompleks PTSD ...” (Bilag 2, s. 1). Hvorimod han beskriver sit nuværende funktionsniveau således:

... så mærker jeg faktisk slet ikke noget til det [senfølgerne] ... jeg har været oppe i behandlingssektionen og dér blev jeg faktisk udskrevet her i mandags. Jeg har fundet ud af at meditation det virker rigtig godt på mig ... jeg har faktisk ikke nogen PTSD-symptomer mere (Bilag 2, s. 1).

Det ses altså, hvordan dét, at Jesper er blevet bevidst om sine senfølger og herefter har arbejdet med dem, har ledt til at han på nuværende tidspunkt har det godt, og at de senfølger der tidligere indvirkede på hans funktionsniveau, ikke er der mere.

For Kim, har det også været væsentligt for ham at blive bevidst om sine senfølger, men i modsætning til Jesper, har Kim i en stor del af sit liv fortrængt sine senfølger. I det følgende uddrag forklarer Kim hvordan dét har indvirket på hans tidligere forløb i jobcenteret:

... der var nogle ting jeg ikke var klar over. Altså man kan jo ikke fortælle nogle ting man ikke er klar over ... dér [under kontanthjælpsforløbet] kunne jeg ikke huske at jeg var blevet misbrugt endnu ... (Bilag 1, s. 3-4).

Kim har altså ikke været bevidst senfølgerne i en lang årrække. Bevidstheden har for Kim ledt til at han har søgt hjælp, der har hjulpet ham til at få det bedre: "... jeg havde jo PTSD, men det er jeg jo kommet af med via behandlingen ..." (Bilag 1, s. 1). Det er altså tydeligt, at det for Jesper og Kims nuværende funktionsniveau har haft en stor indvirkning på, at de er blevet bevidste om deres senfølger og derigennem har søgt hjælp til behandling af dem. Bevidstheden om senfølgerne, samt hvordan de skal håndtere dem, har altså for Jesper og Kim været et vigtigt element for at de den dag i dag kan mestre deres senfølger.

Refleksion over egen rolle/ansvar i forløbet:

Udover deres bevidsthed om egne senfølger fandt jeg under interviewene ud af, at både Jesper og Kim var reflekterende over deres andel af ansvaret i, hvordan beskæftigelsesforløbet har taget sig ud. Fx beskriver Kim:

... jeg har jo i virkeligheden skjult mig i dét system og i det hele taget for alle andre og for mig selv i nogle år, ikke? øh så på dét plan er det også, dér er det jo paradoksalt fordi at jeg kunne måske godt have brugt noget mere hjælp, men jeg spurgte jo heller ikke efter det, altså jeg skjulte mig bare, og jeg skyndte mig egentlig væk ... (Bilag 1, s. 6).

Uddraget viser en refleksion fra Kim over forløbet, og hvordan hans egen deltagelse – eller mangel på samme, har påvirket forløbets gang. Paradokset i at han på den ene side har skjult sig fra systemet, og på den anden side har haft brug for hjælp, indikerer vigtigheden i at personen med senfølger også kan reflektere over sin egen rolle i forløbet. Ved at Kim er nået til et punkt, hvor han netop kan reflektere over dette vidner om, hvor langt han er kommet i sin proces.

Jesper nævner følgende, angående hvis skyld det har været, at hans tidligere oplevelser med jobcenteret ikke har været optimale: "... Du kan ikke sige at det er deres [jobcenteret] skyld eller at

det er min skyld. Det er sådan meget blandet ...” (Bilag 2, s. 3). Det vidner også om, at Jesper ikke pålægger jobcenteret al skylden. Han nævner senere i interviewet, hvor han er blevet spurgt om hvem der har ansvaret for at forløbet i jobcenteret skal forbedres, hvortil han svarer at kommunen har et ansvar, men at:

... borgeren har da også selv sit [ansvar] altså det nytter ikke hvis du gerne vil ændre dit liv bliver du nødt til at være altså gøre noget selv også jo ... Men igen ... hvis folk de er syge og de ikke har overskud til sådan noget dér, så skal de have hjælp ... Men man bærer selv sit eget ansvar også ... (Bilag 2, s. 18-19).

I uddraget kan det tolkes som at Jesper peger både på at borgerne også bærer et ansvar, men samtidig diskuterer han, at de borgere der har det rigtig slemt skal have hjælp, men at de stadig bærer et ansvar. I modsætning til Jesper og Kims opfattelse af, at de i forløbet også bærer en for ansvar i forhold til hvordan det tager sig ud, har Sanne en anden oplevelse:

Da jeg kom i kontakt med kommunen var jeg i dyb krise men havde tillid til, at jeg ville få den hjælp, jeg havde brug for. Jeg antog, at vi sammen måtte finde en løsning, der både dækkede mit behov for tid og ro til at heles og samfundets krav om at jeg skulle arbejde. Men jeg blev frygteligt desillusioneret ... (SPOR, 2017, s. 20).

Af uddraget fremgår det, at Sanne i starten af sit beskæftigelsesrettede forløb var indforstået med, at der indenfor jobcenterkonteksten hersker et krav om at borgerne skal arbejde. Samtidig havde hun også en tillid til, at dette ville være med hendes skånehensyn i fokus, hvilket efter hendes opfattelse ikke blev imødekommet. Hun har altså haft en systemforståelse, men efter hendes egne behov ikke blev imødekommet, har det ikke været rart for hende. Blandt andet fremgår det at Sannes oplevelse med jobcenteret har været således:

... Selvom mine grænser blev voldsomt overskredet, var 'nej' også her et forbudt og meget farligt ord. For hvis jeg ikke samarbejdede, d.v.s. underkastede mig, havde de magten til at tvinge mig. Ganske vist ikke med fysiske overgreb, som mine forældre gjorde, men med den evige trussel om at ødelægge mit spinkle økonomiske eksistensgrundlag ... De kunne ødelægge mig med loven i hånden (SPOR, 2017, s. 21).

Det kan tolkes som at det for Sanne har været meget voldsomt og ubehageligt for hende at indgå i jobcenterkonteksten, specielt fordi hun sammenligner forløbet med de overgreb hun er blevet udsat for. Derved kan det fra uddraget tolkes som at Sanne ser sig selv i en sårbar rolle uden handlemuligheder, når hun indgår i jobcenterkonteksten, hvorfor det udelukkende er jobcenteret, og derved socialrådgiveren der er ansvarlig for at hendes forløb ikke har fungeret optimalt.

Der ses altså en tydelig kontrast mellem, hvordan Jesper og Kim reflekterer over deres forløb i jobcenteret og til hvordan Sanne oplever det. Af Sannes fortælling, kan det tolkes som at jobcenteret er et forfærdeligt sted, der har til hensigt at nedbryde mennesker frem for at opbygge dem. Dette er som nævnt en stor kontrast til Jesper og Kims oplevelse af forløbet, hvor de også kan reflektere over hvordan deres væremåde i forløbet har haft en indvirkning på udfaldet heraf, hvilket kunne have indvirket på indsatsen.

Ovenstående analysedel viser altså, hvordan personer med senfølger håndterer at indgå i det institutionelle møde med en socialrådgiver, og hvordan de indtræder i, samt forholder sig til de roller de i mødet indtræder i for at kunne håndtere situationen.

Anerkendelse og disrespekt i mødet med socialrådgiveren:

At målgruppen indgår i jobcenterkonteksten, hvor de allerede fra begyndelsen er stemplet som afvigere, må antages at resultere i krænkelser eller disrespekt af dem som unikke individer. Derfor vil dette analyseafsnit fokusere på hvordan Kim, Jesper, Berit og Sanne, i deres forløb ved jobcenteret, har oplevet såvel anerkendelse som disrespekt i mødet med socialrådgiverne. Axel Honneth har opstillet en anerkendelsesteori der bygger på at mennesket har et fundamentalt behov for at blive anerkendt for at opnå en vellykket identitetsdannelse (Høilund & Juul, 2015, s. 26-27). De tre former for anerkendelse består af ”kærlighed”, ”retlig” og ”social værdsættelse”. Kærlighed henvender sig til primærrelationer som fx venskaber eller familieforhold. Den retlige anerkendelse omhandler at der i et samfund, retsligt skal være en universel ligebehandling af borgerne så de alle oplever at være en del af retsfællesskabet. Til sidst omhandler den sociale værdsættelse at individet oplever sig anerkendt for den vedkommende er og den måde vedkommende lever sit liv på (Høilund & Juul, 2015, s. 27-29). Disrespekt er modpolen til de tre anerkendelsesformer, og individer der oplever disrespekt i én eller flere anerkendelsesområder, vil derfor risikere at få nedbrudt identitetsdannelsen (Høilund & Juul, 2015, s. 28-29). Følgende analyseafsnit vil hovedsageligt fokusere på den sociale værdsættelse, eller den sociale disrespekt, eftersom det normative ideal om selvforsørgelse, affødt af beskæftigelsesdiskursen, på forhånd har fremsagt hvilken adfærd der er anerkendelsesværdig, og hvilken adfærd der ikke er.

Den oplevede disrespekt i mødet med sagsbehandlerne:

Kim fortæller under interviewet denne oplevelse han har haft, da han tidligere var tilknyttet kontanthjælpsafsnittet:

... jeg blev også for år tilbage, havde jeg indtryk af, glemt af systemet. Jeg havde sådan et halvandet år hvor der ikke, jeg hørte ikke noget fra nogen. Jeg fik bare kontanthjælp ... der var en masse papirer der var gået tabt på alle mulige sager og dér var jeg så iblandt ... (Bilag 1, s. 2-3).

I forhold til disrespekt kan der ud fra citatet identificeres en retlig disrespekt og derved krænkelse, eftersom dét at blive glemt af systemet over en længere periode ikke lever op til den universelle ligebehandling der retsligt skal være af samfundets borgere. Samtidig kan der også udledes en social disrespekt, i og med han som person er blevet glemt, hvor der ikke er nogle fra systemet der har taget kontakt til ham. Det kan derfor tolkes som, at hans værdi som menneske er blevet krænket, fordi han er blevet glemt. Som et resultat heraf fortæller Kim:

jeg isolerede mig i virkeligheden mere og mere, så på en måde så var jeg egentlig glad for det umiddelbart ... det var ikke så lang tid før at jeg så blev psykotisk øhh så på den måde var det ikke så godt kan man sige, hehe (Bilag 1, s. 3).

Selvom Kim på det daværende tidspunkt opfattede situationen som noget positivt, kan han den dag i dag se, at det ikke var gavnligt at blive glemt på den måde. Dét at systemet glemmer en borger, og så endda i halvandet år, må antages som værende et stort svigt og herigennem en disrespekt af specielt den sociale værdsættelse.

Under interviewet var det tydeligt, at Kims kunst har en stor betydning for ham og er noget han har forsøgt at gøre til en levevej. Dog har han i sit tidligere forløb i jobcenteret oplevet en modstand mod hans drøm om at bruge sin kunst som en beskæftigelsesrettet vej:

... der har været en modstand imod det her iværksætter og imod folk med meget selvstændige idéer meget kunstneriske idéer. Nogle gange så meget modstand så man næsten, man turde næsten ikke sige man lavede kunst, vel? ... nogle gange så er jeg helt holdt op med at male for så er jeg ligesom bare forsvundet, ikke? (Bilag 1, s. 16).

Den modstand, Kim har oplevet, kan tolkes som en måde, hvorpå hans tidligere socialrådgiver har forsøgt at normalisere den måde hvorpå Kim har forestillet sig beskæftigelse. LAB's formålsparagraf foreskriver at beskæftigelsesindsatsen skal rette sig mod det brede arbejdsmarked (LAB § 1, stk. 2), hvorfor det kan antages at hans tidligere socialrådgiver har været fastlåst i at Kims kunst udelukkende var en hobby, og ikke noget han potentielt kunne leve af. At Kim, i den sidste sætning, nævner at han

er ”forsvundet” når han er stoppet med at male, kan tolkes som at kunsten er så stor en del af ham, at når der bliver udøvet en disrespekt mod hans sociale værdsættelse, så påvirker det ham som menneske og derved hans eksistens.

Det følgende uddrag er Jespers beskrivelse af, hvordan han oplevede relationen til de foregående socialrådgivere han har haft:

... dér har jeg aldrig haft særlig gode relationer med dem. Jeg føler at de skiftede sagsbehandler konstant ... jeg synes slet ikke de lyttede, plus at når du så fik en ny én, så læste de ikke journalen igennem ... der blev ikke noget personlighed imellem ...
(Bilag 2, s. 5).

Uddraget viser, hvad de hyppige socialrådgiverskift har betydet for den måde Jesper har oplevet jobcenteret tidligere. Den disrespekt der viser sig i uddraget er mod hans sociale værdsættelse, eftersom de forskellige socialrådgivere ikke læste hans sag igennem, hvilket kan tolkes som at de har udvist en ligegyldighed overfor Jesper som person. Det giver derfor mening, at det til sidst endte med at Jesper i møderne blev distanceret overfor dem, og at han derfor ikke aktivt opsøge at danne en relation med dem. Der kan derfor argumenteres for, at den disrespekt Jesper har oplevet fra de tidligere socialrådgivere, også har haft en indvirkning på hvordan Jesper har optrådt til møderne, og derved potentielt har indvirket på hans udbytte af forløbet.

Sanne beskriver også, hvordan hun i mødet med jobcenteret har oplevet disrespekt af den sociale værdsættelse:

... De så mig ikke som en selvstændig person med mine egne følelser, behov, interesser og evner, med mine egne potentialer, ressourcer og begrænsninger. Jeg var udelukkende sat i verden for at tilfredsstille deres behov og indordne mig under de (alt for store) forpligtelser, der blev pålagt mig (SPOR, 2017, s. 20).

Fra Sannes uddrag kan det udledes, at hun i mødet med jobcenteret har oplevet en krænkelse af hendes værdi som menneske, og derved en disrespekt af den sociale værdsættelse, eftersom hun ikke oplevede at blive anerkendt hvor hvem hun var, men i stedet oplevede at blive reduceret til kun at have en værdi ved at underkaste sig jobcenterets krav og forventninger. Hendes oplevelse trækker tråde til det potentielle menneskesyn, eftersom det kan tolkes at hun ikke oplever at have en værdi i sig selv, men kun kan få en værdi ved at hun indordner sig jobcenterkonteksten med henblik på at udvikle kompetencer der kan bruges på et arbejdsmarked. Berit kommer med en lignende udtalelse:

... Jeg er systemets ejendom og min personlige fysiske og psykiske integritet bliver igen krænket. Hvis de har sagt "hop", så har jeg hoppet ... Jeg har samarbejdet over evne og mistet mig selv i håb om, at systemet en dag ville se mig som det menneske jeg er, og vise omsorg for de omfattende fysiske, psykiske og sociale skader jeg bærer med mig. (SPOR, 2017, s. 17).

Ligesom i situationen med Sanne indikerer uddraget at Berit har oplevet en disrespekt af den sociale værdsættelse, eftersom hun ikke oplever at hun er blevet anerkendt for dét menneske hun er. Det er specielt stærkt at hun nævner at hun, for at efterleve systemets krav, har mistet sig selv i processen, da det vidner om hvor meget et beskæftigelsesrettet forløb kan indvirke på et individ der har senfølger.

I interviewet med de to socialrådgivere argumenterede de begge for, hvor vigtigt det var at fokusere på borgerens ressourcer frem for begrænsninger, hvilket jeg i analysedel 1 fremhævede var sammenhængende med det potentielle menneskesyn. Ud fra Sanne og Berits oplevelser med at der er blevet arbejdet beskæftigelsesrettet, vidner det om, at ikke alle borgere gavnes af dette menneskesyn, da det kan tolkes som at Sanne og Berit i langt højere grad har oplevet det som en disrespekt af deres faktiske kunnen og generelt deres værdi som mennesker. Fx nævner Sanne at beskæftigelsesindsatsen for hende har resulteret i, at: "... Jeg blev ikke bygget op men brudt ned, så der til sidst ikke var nogen arbejdsevne tilbage overhovedet." (SPOR, 2017, s. 20). Sannes udtalelse viser herigennem, at hendes oplevelse med jobcenteret langt fra har hjulpet hende til at udvikle ressourcer, men i stedet har fungeret kontraproduktivt, og udelukkende nedbrudt hende yderligere. Berit italesætter også, hvordan de redskaber jobcenteret benytter for at fremme borgerens aktive deltagelse i beskæftigelsesforløbet, påvirker hende:

... Jeg tåler ingen form for tvang overhovedet, og jeg mister mig selv, når jeg påtvinges andres meninger om, hvad der er bedst for mig. Jeg tåler altså ikke motivering til at tage et arbejde, ligesom økonomiske incitament og sanktioner er direkte skadelige for mit helbred. (SPOR, 2017, s. 17).

Der kan altså argumenteres for at den beskæftigelsesrettede indsats, der både fokuserer på borgerens aktive deltagelse, samt hvordan alle mennesker besidder potentielle ressourcer der kan udvikles, kan gå ind og direkte skade de individer der, som Sanne og Berit, er så udfordret af deres senfølger, at denne beskæftigelsesrettede tilgang i langt højere grad nedbryder individerne end opbygger dem. For Sanne og Berit kan der derfor argumenteres for, at det potentielle menneskesyn vil tage sig ud som en disrespekt af den sociale værdighed frem for en anerkendelse af den.

Der ses altså forskellige former for oplevet disrespekt hos informanterne, der bunder ud i forskellige situationer. Tydeligt er det, at når disse personer har oplevet en disrespekt i deres møde med systemet, så benytter de sig i højere grad af deres overlevelsesstrategier til at overkomme situationen, hvilket har indvirket negativt på deres tilgang i forløbet.

Den oplevede anerkendelse i mødet med systemet:

I forhold til Kims tidligere oplevelse med at blive glemt i systemet og derved opleve en retlig og social disrespekt, er der en væsentlig kontrast hertil i hans nuværende forløb i ressourceforløbet, hvor han i det følgende beskriver sin relation til sin jobmentor:

dét er et kanon-godt forhold vi har. Meget stille og roligt ... hun er også uddannet terapeut med flere forskellige uddannelser og dén dér meget klare oplevelse af at her er en person som jeg kan fortælle alt og der er ikke noget der er farligt ... der er ikke noget der er tabu, der er ikke noget som vil gøre hende bange eller utryg eller usikker, fordi hun kender til det. hun kender til seksuelt misbrug ... (Bilag 1, s. 5).

Det kan tolkes som, at Kim oplever en anerkendelse gennem den sociale værdsættelse, fordi Kim giver udtryk for, at mentoren er en person som han kan betro sig til – specielt fordi vedkommende har kendskab til hvad senfølger er. Ud fra citatet kan det tolkes, at Kim har en positiv relation til mentoren der bygger på anerkendelse gennem social værdsættelse. Kim oplever, at han i relationen har en tryghed i at kunne fortælle hende alt. Ved at hun har en terapeutisk baggrund der gør at hun har kendskab til hvad et seksuelt misbrug kan betyde for offeret, skaber det en tillid i relationen der gør, at de senfølger som han har ikke er forkerte, men i stedet er noget han kan tale åbent om uden at blive mødt med disrespekt.

Kim reflekterer over at det har været dobbeltsidet før i tiden, hvor jobcenteret på den ene side ikke havde tid til ham, og han på den anden side gjorde sig selv usynlig, hvorefter han fortæller hvilken forandring det nye forløb har haft for ham: "... der mødte jeg jo pludselig en sagsbehandler der havde tid og oplevelsen før var jo nogen der ikke havde tid ..." (Bilag 1, s. 11). Her ses der både en social værdsættelse og retslig anerkendelse, fordi han i sit nuværende ressourceforløb oplever at der er tid til ham og derved bliver han som menneske set og hørt og derved anerkendt. Hans oplevelse af at der er tid til ham, bærer også en retslig anerkendelse, der relaterer sig til inddragelsen, eftersom dét at der er tid til ham, muliggør at han kan åbne mere op for hvem han er som person, hvilket i højere grad

øger hans deltagelsesmuligheder i egen indsats. Kim har fx fået muligheden for at inddrage sin kunst i det beskæftigelsesrettede forløb, da han har gennemført et kunstterapiforløb hvor han, i forlængelse heraf, er i en praktik hvor han udstiller sine malerier. Kim beskriver i det følgende:

... jeg har lavet kunst for at overleve ... i dag der laver jeg kunst af nogle andre grunde. Jeg har heldigvis ikke noget jeg skal bryde igennem til mere. Det var meget den følelse jeg havde før, jeg skulle lave kunst for at bryde igennem til og ja i virkeligheden bare at kunne være til, ikke? og nu er jeg her ... (Bilag 1, s. 4-5).

Som Kim beskriver det, har han førhen brugt kunsten til at overleve, hvor det kan tolkes som at han på nuværende tidspunkt bruger kunsten til at leve. Det der før var en overlevelse, er i stedet blevet til at han lever. Det kan tolkes som at Kim i beskæftigelsesforløbet er blevet anerkendt gennem social værdsættelse, fordi hans kunst er blevet inddraget i den beskæftigelsesrettede indsats, hvorfor han ikke længere skal kæmpe for at få anerkendelse for sin kunst, og herigennem den han er som person. Kim nævner følgende om hvad han selv tænker om fremtiden:

... planen er så at jeg forhåbentlig ligesom kan leve delvist af kunst og så af et flexjob på et tidspunkt. Dét er dét jeg håber på og dét er også dét jeg tror det ender med, fordi jeg har jamen så har jeg jo også fået så meget ud af behandlingen [i CSM] ... jeg er blevet så meget klogere på mig selv, så der er så meget jeg har kommet af med af tanker om mig selv og om hvad "man" i gåseøjne gør, ikke? Og finde ud af at man er jo ikke en "man" (Bilag 1, s. 5).

Kims udtalelse viser, hvor meget han har arbejdet med sig selv, og hvordan det indvirker på hans fremtidsmuligheder, hvori han tydeligt kan se sig selv. Han har selv været med til at definere sin fremtid, hvorfor det giver mening for ham. Ved at Kim har fået muligheden for at udleve sin drøm om at bruge sin kunst som beskæftigelse, kan det tolkes som at denne mulighed er en anerkendelse af ham som person, altså en social værdsættelse, hvilket har hjulpet ham til at anerkende sig selv. Det kan tolkes som, at denne anerkendelse har ført til, at han er ikke længere oplever sig som en "man", men et unikt individ der har ret til at eksistere på lige fod med alle andre, for dén han er og ikke fordi han har indordnet sig en bestemt samfundsmæssig orden. Han har herigennem sat sit eget præg på det beskæftigelsesrettede forløb. Det kan tolkes som, at den anerkendelse Kim har oplevet i sit ressourceforløb, hvor der har været tid og mulighed for at han kunne bruge sin kunst som beskæftigelse har været med til at understøtte hans personlige opblomstring. Derved har forløbet givet mening for ham, hvorfor han kan forestille sig en fremtid med en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Ovenstående analyseafsnit har vist hvordan anerkendelse i den solidariske sfære, kan åbne op for en større retlig anerkendelse, da kim i højere grad tør at udtrykke sig og selv være en del af sit forløb. Det ses hvordan hans nuværende socialrådgiver har været åben for at afprøve nye måder at afprøve praktik og beskæftigelse på, hvilket i høj grad har fungeret for Kim, da han på nuværende tidspunkt kan se sig selv på arbejdsmarkedet.

Borgerinddragelse:

Monrad og Danneris definition af borgerinddragelse indeholder tre elementer, herunder at borgeren bliver inddraget i sin egen problemdefinition, i de tiltag der tages over for problemerne, samt timingen af disse tiltag (Monrad & Danneris, 2021, s. 35). Et interessant fokuspunkt, som Monrad og Danneris også nævner angående borgerinddragelsen, er vedkommendes mulighed for enten at bruge sin "voice" eller at lave et "exit". "Voice" betegner, at borgeren har mulighed for at udtrykke sin utilfredshed, mens "exit" betegner at borgeren er i stand til at forlade organisationen, hvis vedkommende ønsker det (Monrad og Danneris, 2021, s. 38). I forhold til "exit", har borgerne i jobcenterkonteksten i princippet mulighed for at forlade den beskæftigelsesrettede indsats, men eftersom de, grundet deres udfordringer ikke er i stand til, på egen hånd, at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet, er flere nødsaget til at blive i indsatsen af økonomiske grunde. Derfor kan der argumenteres for, at borgere der er i et beskæftigelsesrettet forløb ikke frit kan vælge til eller fra, hvad angår at forlade indsatsen, hvorfor de er nødsaget til at blive der.

Det første eksempel jeg vil fremhæve, er Jespers nuværende forløb i jobcenteret og hans oplevelse af borgerinddragelsen heri. Jesper har fået en ny socialrådgiver i sit kontanthjælpsforløb, som han kun har talt med få gange. For nogle måneder siden fandt Jesper på egen hånd et praktiksted som gerne ville have ham i praktik, men eftersom hans nye socialrådgiver ikke reagerede hurtigt nok, gik praktikpladsen til en anden. Dette udløste en frustration hos Jesper: "... når du er motiveret til at komme videre, så er der ikke noget værre end når andre trækker dig ned" (Bilag 2, s. 15). Herigennem ses det, at selvom Jesper har været klar til at påbegynde en praktik og at han aktivt selv har fundet stedet som er klar til at tage imod ham, så gik det i vasken fordi den nye socialrådgiver ikke reagerede hurtigt nok i forhold til at skaffe en jobkonsulent. Det kan altså udledes fra situationen, at selvom Jespers og praktikstedets timing har passer fint, så har det ikke stemt overens med socialrådgiverens timing, hvorfor Jesper i sidste ende mister sin praktikplads. Der kan altså argumenteres for at fokuspunktet i borgerinddragelsen der henvender sig til timingen ikke er blevet mødt i Jespers forløb.

Jesper har sidenhen fundet både en praktikplads samt en uddannelse som han skal starte på og da jeg spørger ham om han føler sig inddraget i sin nuværende indsats, svarer han:

... ja på en måde gør jeg. Altså det er jo mig der lægger vejen, eller planen. Jeg vil godt nok indrømme at dét dér med at de ikke lige kunne få fat på en jobkonsulent sådan så jeg kunne komme derud [praktikstedet], det synes jeg måske ikke så meget om, men jeg er jo kommet ud et andet sted der har med dén uddannelse jeg gerne vil (Bilag 2, s. 11-12).

Jespers forløb indikerer, at det i en bred udstrækning er ham der styrer det, fordi det er ham der selv finder de praktiksteder, samt den uddannelse han ønsker at få. Herved ses der dét element af borgerinddragelse der henviser til selve indsatsen der igangsættes i forløbet. I og med Jesper har så stor en indflydelse med dette, kan det tolkes som, at han i høj grad kan se en mening i selve forløbet. Det er positivt, at Jesper, til trods for at han har oplevet at miste en praktikplads, stadig er så motiveret for at komme i praktik samt at tage en uddannelse. Der kan dog argumenteres for, at det nødvendigvis ikke er alle borgere der besidder så stor en handlekraft som Jesper. Det kræver et stort overskud som personer med senfølger ikke nødvendigvis besidder, og derfor kan sådan en systemisk fejl være fatal for individets vej mod arbejdsmarkedet. Jesper udtrykker i det følgende, hvordan han tidligere har oplevet at være tilknyttet systemet, hvor han på det daværende tidspunkt ikke havde det samme funktionsniveau som han har nu:

... for to år siden var jeg simpelthen bare træt af det jeg gad simpelthen ikke mere men jeg var fanget i det fordi at jeg kunne ikke bare gå ud og tage mig et almindeligt arbejde eller en almindelig uddannelse. Det kan jeg så nu, så ja jeg vil bare meget hurtigt ud af det her system ... (Bilag 2, s. 7).

Han beskriver det som en "fangenskab" han ikke kunne slippe væk fra, grundet de udfordringer han havde på det daværende tidspunkt, hvilket indikerer at han ikke har kunnet lave et "exit". Han er nødsaget til at blive i forløbet, selvom han ikke var glad for det, hvilket også er med til at fastholde han i en position hvor han ikke kan komme væk derfra. Det kan antages at det må være utrolig nedslidende at være i en kontekst som individet ikke ønsker at være i, hvori vedkommende skal efterleve både krav og regler fra jobcenterkonteksten.

Jeg spurgte Kim, der er i ressourceforløb og som er i en praktik, hvor han udstiller sine kunstværker, om han følte sig inddraget i forløbet, hvortil han svarede:

ja det gør jeg nu, ja 100%. Det er altså det er en kæmpe stor forandring med dét jeg kom til nu, det er faktisk mig der bestemmer, og min sagsbehandler hun har også givet mig titlen ”kreativ chef”, og det er meget cool, ikk?” ... det er faktisk meget udgangspunktet at jeg kontakter min mentor eller jeg kontakter de andre. Jeg har også bedt om en pause for nyligt for dét dér kunstterapi ... (Bilag 1, s. 10).

Uddraget vidner om, at Kim i sin nuværende indsats, i høj grad selv styrer sit forløb, eftersom han decideret har fået titlen "kreativ chef". Der kan identificeres de tre fokuspunkter for borgerinddragelse i uddraget. Borgerinddragelsen ses i, at han selv bestemmer, hvornår han har behov for at være i kontakt med de fagprofessionelle samt i hvor lang tid han vil være i de igangsatte indsatser. Derved kan der identificeres både inddragelse i tiltag overfor problemerne samt i timingen for tiltagene. Hvor inddragelsen i tiltagene identificeres i at Kim selv har valgt at sætte sin kunstterapi på pause, fordi det ikke giver mening for ham mere. I forhold til timingen, identificeres det i at han selv kontakter de fagprofessionelle når han oplever at han har behov for det. Derved understøtter denne selvbestemmelse at Kim kan definere sin egen problemforståelse i indsatsen, samtidig med at han kan tilpasse indsatsen efter sit eget behov. Der ses altså en høj grad af borgerinddragelse med afsæt i at Kim selv har en stor indflydelse på sit forløb, både indholdsmæssigt, tidsmæssigt samt i definitionen af hans egen problemforståelse.

At Jesper har været vedholdende i forhold til praktik og uddannelse, samt at Kim, som nævnt i afsnittet angående disrespekt, har holdt fast i at bruge sin kunst i forbindelse med beskæftigelse, kan identificeres som deres handlekraft i det beskæftigelsesrettede forløb.

Udover at Jesper selv har taget teten i forhold til at finde praktiksteder, har han blandt andet tidligere taget kontakt til byrådet i sin kommune efter han, grundet en fejl kommunen lavede, mistede sin uddannelse samt sin studiebolig, hvilket resulterede i at han blev hjemløs:

... til sidst så fik jeg så kontakt til byrådet hvor jeg så sagde at nu gider jeg simpelthen ikke mere. Det er simpelthen for meget det her ... og så blev vi enige om at jeg skulle have en specialrådgiver og hende havde jeg så i tre år (Bilag 2, s. 5).

Uddraget viser, hvordan Jesper, selvom han på daværende tidspunkt både har mistet sin uddannelse og sin bolig grundet en fejl kommunen har lavet, er i stand til at udvise nok handlekraft til at kæmpe for sig selv og derigennem klage over sit forløb til en højere instans i kommunen. Dette kræver meget af et individ der i forvejen har andre udfordringer at kæmpe med på daglig basis. Han har kæmpet for sin ret, og den fik han til sidst. En anden oplevelse som Jesper har haft, hvor han også kontaktede

byrådet, var hvor hans daværende socialrådgiver havde lukket hans revaliderings-sag på et forkert grundlag, hvorfor Jesper gjorde følgende: "... jeg havde skrevet en e-mail til samtlige i Byrådet hvor jeg havde vedlagt, hvor jeg så havde skrevet at kommunen de overholdt ikke lovgivningen. Så jeg havde simpelthen optaget samtaler ..." (Bilag 2, s. 10). Uddraget indikerer at Jesper besidder en retlig bevidsthed der gør at han i den gældende situation kan se at den afgørelse kommunen af truffet i hans sag ikke er korrekt, hvorfor han bruger sin handlekraft til at kæmpe for et retfærdigt forløb. Det kan tolkes som at den handlekraft Jesper gang på gang har udvist i sine forskellige beskæftigelsesrettede forløb ved jobcentrene, vidner om at han i høj grad benytter sin "voice" når han oplever at blive behandlet uretfærdigt. Hans handlekraft er altså med til at sikre at han får en større retssikkerhed, fordi han tør at bruge sin "voice" når han ikke oplever at kommunen handler korrekt i hans sag. Derved kan det tolkes som, at hans handlekraft medfører at han får indflydelse på sit forløb.

Hvad udgør forskellen mellem Kim og Jespers forløb og Berit og Sannes forløb:

Selvom Kim, Jesper, Berit og Sanne alle har senfølger, har deres beskæftigelsesrettede forløb været forskellige, hvorfor udfaldet af disse også er det. Hos Kim og Jesper, står de på nuværende tidspunkt og kan se ind i en fremtid hvor de begge kan opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette er ikke gældende for Berit og Sanne, hvor Berit håber på at få tildelt en førtidspension, mens Sanne allerede har fået tildelt én. Individierne udviser altså forskellige ønsker for deres beskæftigelsesrettede forløb, hvor Jesper og Kim har et ønske om at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet, mens Sanne og Berit hellere vil have fred fra systemet gennem en førtidspension.

Sharon Wright påpeger, hvordan der i velfærdsområdet er en opfattelse af, at passive borgere skal gøres aktive gennem en indsats. Denne opfattelse betegner hun "becomers" og indeholder et individualiserende fokus, da det sociale problem anskues som at borgeren mangler kompetencer og vilje til at være aktiv i egen sag. Derfor vil det socialfaglige arbejde fokusere på, at borgeren skal ændres for at løse det sociale problem (Monrad & Danneris, 2021, s. 81). Som en modsætning til "becomers", har Wright opstillet "beings", der betegner hvordan udsatte borgere allerede aktivt udviser en handlekraft i form af deres mestring i eget liv. Så hvor betegnelsen "becomers" insinuerer at borgeren ikke udviser handlekraft til at ændre eget liv i beskæftigelsesforløbet, vil det i betegnelsen "beings" være at der i jobcenterkonteksten ikke er opsat det rette rum for at vedkommende kan bruge sin handlekraft (Monrad & Danneris, 2021, s. 81). Set i forhold til analysedel 1, passer betegnelsen "becomers" til hvordan beskæftigelsesdiskursen, der gennem den institutionelle logik, fordrer at socialrådgiverne skal gøre de passive borgere aktive gennem beskæftigelsesindsatsen.

Under Kim og Jespers længerevarende forløb i jobcenteret, er de blevet bevidste om egne senfølger og har herigennem arbejdet meget med sig selv, både i behandlingssektionen samt gennem kunsten for Kim og meditationen for Jesper. Deres arbejde med sig selv har resulteret i at de på nuværende tidspunkt kan mestre deres senfølger, hvorfor deres nuværende funktionsniveau er forbedret markant. Derfor kan de nu begge forestille sig en fremtid hvor de har en tilknytning til arbejdsmarkedet. Ud fra Wrights terminologi om ”becomers”, samt det potentielle menneskesyn, ville en socialrådgiver anskue Kim og Jespers forløb som en ”succes”, fordi de har udvist en stor handlekraft for at tage ansvar i eget liv og derfor er aktive i deres forløb, hvorfor de nu er på vej til at kunne opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Både Kim og Jesper udtrykker et ønske om at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet, hvorfor deres faktiske sociale identitet stemmer overens med hvordan deres socialrådgivere opfatter deres tilsyneladende sociale identitet.

Det forholder sig anderledes i Berit og Sannes forløb. De giver begge udtryk for at de dagligt er udfordret af deres senfølger, hvorfor den handlekraft de udviser, er relateret til den måde de mestrer deres hverdag med senfølger på. Både Sanne og Berit giver udtryk for, at de ikke kan håndtere et arbejde samt at de ikke kan holde til de krav og forventninger der stilles i jobcenterkonteksten. Derfor kan de ikke forestille sig en fremtid på arbejdsmarkedet hvorfor de begge ønsker at få tildelt en førtidspension. Det er altså denne opfattelse de har af sig selv, der udgør deres faktiske sociale identitet i mødet med deres socialrådgivere. Derfor kan der, ud fra deres oplevelser med jobcenteret, argumenteres for, at når deres socialrådgivere har anskuet dem ud fra det potentielle menneskesyn eller ”becomers” med en forventning om at de aktivt skal udvise en handlekraft i deres beskæftigelsesrettede forløb, at der er opstået en uoverensstemmelse mellem deres faktiske sociale identitet og deres tilsyneladende sociale identitet. Deres socialrådgivere har forventet at de skulle deltage aktivt i deres forløb, mens de selv ikke har oplevet at de var i stand til dette, hvorfor forløbet i højere grad har medført en belastning af dem og har ført til en retraumatisering.

Et eksempel på denne problemopfattelse kan ses i henholdsvis socialrådgivernes og Sannes udlægning af førtidspensionens betydning. I analysedel 1 var det tydeligt at de to socialrådgivere begge var skeptiske overfor tildeling af førtidspension, hvor argumentet gik på at alle borgere har ret til et værdigt liv hvor de ikke parkeres, samt at det var for borgerens eget bedste, grundet en overdødelighed blandt dem der modtager førtidspension. I følgende uddrag beskriver Sanne hvordan det var for hende at få tildelt en førtidspension:

Pensionen har reddet mit liv. Jeg er absolut ikke parkeret, men jeg oplever for første gang at kunne vågne uden angst, fordi jeg har fået den basale ro og tryghed i mit liv. Derimod var jeg i høj grad parkeret i de 5 år, jeg var inde i sagsforløbet. Jeg blev sygeliggjort, selvom jeg ikke var syg men traumatiseret. Jeg blev tvunget ind i en ydmygende offerrolle, som hindrede mig i at få fodfæste og bevæge mig videre i mit liv. Jeg blev fastholdt i afmagt, uvished og angst (SPOR, 2017, s. 21).

Sannes oplevelse af at få tildelt en førtidspension, og hvilken mening hun tilskriver dette, står i en stærk kontrast til de to socialrådgiveres opfattelse af hvad en førtidspension kan gøre ved et menneske. Der kan altså argumenteres for, at når der er et normativt ideal om at borgeren skal være aktiv i eget forløb, med det formål at de skal opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet, at det fører til en sandhed om at en førtidspension er negativt uanset hvad. Dette medfører at borgere som Berit og Sanne, der virkelig er udfordret i jobcenterkonteksten, kan risikere at blive stemplet som mindre samarbejdsvillige borgere, eftersom de ikke udviser samme handlekraft i det beskæftigelsesrettede forløb som Jesper og Kim gør. Der kan altså argumenteres for, at dét at socialrådgiverne i høj grad arbejder ud fra det potentielle menneskesyn og ”becomings”, leder til at borgere som Berit og Sanne oplever en stor grad af disrespekt fra jobcenteret side.

Der kan altså argumenteres for, at det for Sanne og Berit i højere grad havde været gavnligt at betragte dem ud fra ”beings”, fordi de netop er udfordret i at udvise handlekraft indenfor den rammesætning der er i jobcenteret grundet deres senfølger. Derfor kan det antages, at de herigennem ville få et større udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb, hvis det blev indrettet efter deres behov og forudsætninger. Der kan altså identificeres en markant forskel i individernes forudsætninger for både at kunne agere i deres beskæftigelsesrettede forløb samt på et arbejdsmarked, hvorfor det bliver tydeligt at det er de handlekraftige borgere, der får det største udbytte af deres beskæftigelsesrettede forløb.

Instrumentalisering af menneskets værdi

Svend Brinkmann har beskrevet begrebet ”instrumentalisering” som: ”at noget bliver instrument, middel eller redskab for noget andet end sig selv, og dermed ikke fremstår som et mål i sig selv” (Brinkmann, 2016, s. 13-14). Med afsæt i dette begreb, kan der derfor argumenteres for, at når socialrådgiverne i jobcenterkonteksten, ud fra beskæftigelsesdiskursen, anskuer borgerne fra et potentielt menneskesyn med henblik på at fremme bestemte egenskaber i borgerne, der på sigt skal

transformere dem til at kunne udgøre en økonomisk gevinst for staten, at dette fører til en instrumentalisering af borgernes værdi.

Ved at se mennesket som en potentialitet, der har til formål at blive et økonomisk produkt for staten, er en direkte instrumentalisering af menneskets eksistens og derfor vedkommendes værdighed. Menneskets eksistensgrundlag bliver i denne kontekst betinget af, at det kan udvikle arbejdsmæssige potentialer til fordel for samfundets økonomi. Derfor vil mennesket i sig selv, med sine egne ønsker og behov aldrig være nok, hvis disse ikke stemmer overens med samfundets normative ideal, hvorfor grundlaget for en anerkendelse gennem social værdsættelse hvor individet betragtes som unikt, ikke er mulig.

Herved bliver mennesket kun værdigt, hvis det kan bidrage og bruges som et middel til at opnå en økonomisk gevinst for samfundet, hvorved menneskets værdi reduceres til udelukkende at handle om at de skal bruges til noget for nogle andre. Derfor ender mennesket med ikke at have en værdi i sig selv, hvorfor der, i jobcenterkonteksten, ikke er mulighed for en social værdsættelse af borgeren, hvis der udelukkende arbejdes ud fra det potentielle menneskesyn uden hensyntagen til borgeren. Den instrumentalisering der ses af mennesker i jobcenteret, trækker tråde til de overgreb som de har været udsat for i barn- eller ungdommen. Fx beskriver Sanne dette: "... Jeg skulle bare være funktionsdygtig, så jeg kunne klare mig selv og ikke belaste dem. Det var præcis den samme objektgørelse som i min barndom." (SPOR, 2017, s. 20). At Sanne laver denne sammenligning mellem overgrebene i barndommen, og jobcenterets overgreb, indikerer hvordan hun i begge sociale kontekster er blevet gjort til et objekt for andre, frem for et individ. Personer med senfølger har oplevet at blive reduceret til et objekt eller en brugsgenstand, som andre individer har udnyttet til et bestemt formål. Derved har de allerede oplevet at blive instrumentaliseret og herigennem givet afkald på deres identitet, hvorfor det kan være ekstra hårdt at opleve den samme objektgørelse i jobcenterkonteksten. Berit nævner det samme som Sanne: "... Jeg er systemets ejendom og min personlige fysiske og psykiske integritet bliver igen krænket ..." (SPOR, 2017, s. 17).

Ved at anskue mennesker ud fra et menneskesyn der tingsliggør og instrumentaliserer individet, er der i høj grad tale om en stor disrespekt af menneskets værdi som den det er, hvorfor der gennem dette menneskesyn ses en disrespekt frem for en anerkendelse af individets værdighed.

Delkonklusion 2:

Analysedel 2 skulle besvare, hvordan relationen til socialrådgiveren indvirker på inddragelsen af personer med senfølger og deres udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb. Analysen tog afsæt i

borgerens perspektiv, hvorfor datamaterialet var udgjort af to kvalitative interviews med to personer med senfølger i et beskæftigelsesrettet forløb ved jobcenteret, samt udtalelser af to personer med senfølger fra en tidligere undersøgelse af landsforeningen SPOR. I den første analysedel undersøgte jeg forløbet ud fra et makroniveau med et teoretisk udgangspunkt i Foucaults konceptualisering af den moderne magt. I anden analysedel ønskede jeg derimod at undersøge borgerinddragelsen på et mikroniveau ved at se forløbet fra borgernes perspektiv.

Dette gøres først og fremmest ud fra Goffmans konceptualisering af borgernes indtryksstyring. Således indikerer analysen, at borgernes overlevelsestrategier kan ses som en form for indtryksstyring. Borgerne giver udtryk for, at de i mødet med socialrådgiveren har forsøgt at gøre sig selv stærkere eller undvejet og løjet i forløbet. På denne måde har de bevidst eller ubevidst forsøgt at styre deres selvrepræsentation.

Dernæst ser jeg på både disrespekt og anerkendelse i mødet mellem borger og socialrådgiver. Overordnet har jeg blot identificeret oplevelsen af anerkendelse i det beskæftigelsesrettede forløb hos en af de fire personer med senfølger. Det tyder altså på, at relationen ikke understøtter anerkendelsen af den enkelte borger som individ. Derimod giver alle udtryk for en følelse af disrespekt. Det er her interessant at beskæftigelsesdiskursen også træder frem som årsag til deres oplevelse af den manglende anerkendelse.

Endvidere viser analysen af borgerinddragelsen et tvetydigt billede af borgernes perspektiv. En af de to interviewede personer oplever således en høj grad af borgerinddragelse i deres beskæftigelsesrettede forløb. Det er væsentligt, at det er samme person som også oplevede anerkendelse i relationen med socialrådgiver. Det kunne tyde på, at netop anerkendelsen af borgeren er vigtig for deres opfattelse af borgerinddragelse. Den anden person med senfølger i interviewet giver derimod udtryk for ikke at blive inddraget i det beskæftigelsesrettede forløb. Således har personen gennem sin handlekraft selv forsøgt at styre sit forløb og derved inddrage sig selv uden om relationen til socialrådgiveren. Igen tyder det på, at netop følelsen af anerkendelse og disrespekt har en betydning for borgerens følelse af at blive inddraget.

Til sidst argumenterer jeg for, at synet af mennesket som en potentialitet instrumentaliserer menneskets værdi. Mennesket ses derved udelukkende som et redskab til at skabe en økonomisk gevinst for samfundet. På denne måde kan deres oplevelser i det beskæftigelsesrettede forløb og særligt i relationen til socialrådgiveren sammenlignes med de overgreb de blev udsat for i barn- og ungdommen. Således kan analysen indikere at personerne ikke nødvendigvis har en værdi i sig selv, men at de kun kan opnå en værdi, hvis de fremstår som produktive for samfundet.

De to analyser har begge forsøgt at belyse specialets problemformulering fra forskellige perspektiver. Den nedenstående konklusion vil uddybe analysens argumenter og udfolde diskussionen fra de to delkonklusioner.

Konklusion:

Dette speciale havde til formål at besvare følgende problemformulering: ”Hvordan har den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling påvirket den sociale indsats overfor personer med senfølger i jobcentret? Og hvordan oplever de selv indsatsen?”. Opsummerende argumenterer jeg i specialet for, at beskæftigelsesdiskursen påvirker socialrådgivernes arbejde med personer med senfølger i en uhensigtsmæssig retning. Overgangen fra ”welfare til workfare” har påvirket den sociale indsats på beskæftigelsesområdet. Beskæftigelses- og socialpolitikken er således smeltet sammen, hvorfor sociale problemer ofte ses i et beskæftigelsesperspektiv. Dette ses tydeligt i første analysedel, hvor mine fund indikerer, at beskæftigelsesdiskursen præger socialrådgivernes arbejde med borgere med komplekse problemer ud over ledighed. Beskæftigelsesdiskursen påvirker konkret socialrådgivernes dømmekraft og menneskesyn, hvilket også præger specialets anden analysedel. Socialrådgiverne ser således, at det bedste for borgerne er, at de kan opnå en hel eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet. Interviewet indikerer, at det er uafhængigt af borgernes funktionsniveau. I anden analysedel peger de fleste af borgerne således også på en manglende anerkendelse i relationen med socialrådgiveren i det beskæftigelsesrettede forløb. Samtidig peger alle borgere på en høj grad af disrespekt i relationen. Det tyder samtidig på, at dette har en forholdsvis stor betydning for borgernes oplevelse af inddragelse i det beskæftigelsesrettede forløb. På denne måde påvirker den beskæftigelsesmæssige udviklingen den sociale indsats overfor personer med senfølger i jobcenteret i en negativ retning ud fra et borgerperspektiv. Således muliggør analysen et forsøg på at belyse problemformuleringen, som også var udgangspunktet for udarbejdelsen af specialet.

Det er derfor relevant kort at gennemgå udarbejdelsen af specialet. For at besvare specialets problemformulering tog jeg udgangspunkt i den eksisterende litteratur og dens mangler. Konkret findes der på nuværende tidspunkt ikke meget forskning om personer med senfølger og hvordan deres oplevelser med beskæftigelsesområdet er. På denne måde forsøger specialet at bidrage til den

eksisterende litteratur ved at belyse hvordan det er at have senfølger når man er tilknyttet et beskæftigelsesrettet forløb ved jobcenteret.

Udgangspunktet for specialets undersøgelse af problemformuleringen findes i den metodologiske individualisme, eftersom der tages udgangspunkt i informanternes oplevelsesverden. Dette gælder både for personerne med senfølger, men også for de to socialrådgivere jeg har interviewet. Videnskabsteoretisk har jeg benyttet den filosofisk hermeneutiske tilgang, da jeg aktivt ville bruge og forholde mig til min forforståelse om området, i specialet. På baggrund heraf har mit projekt design fulgt den abduktive forskningsproces, der vekselvirker mellem empiri og teori. Måden hvorpå jeg har indsamlet empiri, har æret ved at afholde kvalitative interview med to personer der har senfølger samt to socialrådgivere der arbejder beskæftigelsesrettet med borgere der har komplekse problemer. Jeg har suppleret min empiri med to brugerfortællinger fra en sekundær rapport, for at inddrage oplevelser fra forskellige forløb. Mit teoretiske udgangspunkt udgør analysestrategien i specialet, hvor jeg i den første analysedel benytter Foucaults diskursbegreb for at vise hvordan beskæftigelsesdiskursen er opstået i forbindelse med den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling. herefter undersøger jeg hvordan beskæftigelsesdiskursen indvirker på socialrådgivernes dømmekraft samt menneskesyn i deres beskæftigelsesrettede arbejde med borgere der har komplekse problemer udover ledighed. I den anden analysedel bruger jeg Goffmans begreb om indtryksstyring, for at vise hvordan personer med senfølger benytter deres overlevelsesmekanismer i det institutionelle møde med socialarbejderen. Derudover bruger jeg Honneths anerkendelsesteori samt Monrad og Danneris' definition af borgerinddragelse til at undersøge personer med senfølgers oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb. På baggrund af dette er det muligt at belyse specialets problemformulering. Det nedenstående afsnit vil således udfolde den endelige konklusion og diskussion af specialet.

I analysen argumenterer jeg for, at social- og beskæftigelsesudviklingen munder ud i et normativt ideal, hvor det gode liv ses som værende i arbejde. Dette skal mere præcist forstås som beskæftigelsesdiskursen der har til formål at fremme beskæftigelsen hos befolkningen. Beskæftigelsesdiskursen kommer altså til udtryk gennem politik og lovgivning, hvor regeringen, som øverste magtinstans, præger socialrådgivernes arbejde med borgere med komplekse problemer udover ledighed. Konkret argumenterer jeg i analysen for, at Foucaults konceptualisering af den produktive magt netop kommer til udtryk i beskæftigelsesdiskursens positive fremhævelse af individer som økonomisk produktive mennesker. Denne form for "dividing practices" opdeler således

adfærden i ønsket og uønsket. Lovgivningen giver dog socialrådgiverne plads til skønsudøvelse, hvori dømmekraftsbegrebet kommer til udtryk. Det er netop ud fra dømmekraftsbegrebet at vi kan undersøge socialrådgivernes praksis i mødet med borgeren, herunder hvilken logik socialrådgiveren træffer afgørelser ud fra.

I de kvalitative interviews argumenterer jeg for, at socialrådgivernes dømmekraft i høj grad er påvirket af de institutionelle logikker, hvorfor disse kommer til udtryk i socialrådgivernes beslutningstagen. Dette ses for eksempel i deres fremhævelse af den beskæftigelsesrettede diskurs i samtalen om deres arbejde med borgere med komplekse problemer ud over ledighed. Derudover påvirker beskæftigelsesdiskursen også deres menneskesyn som tager sig ud som homo faber economicus og mennesket som en potentialitet. Konkret ses dette altså som udførelse af den produktive magt som fokuserer på ressourcerne som kan udvikles frem for borgernes begrænsninger, med det formål at borgeren skal opnå en hel eller delvis tilknytning til arbejdsmarkedet og herigennem blive en økonomisk gevinst for samfundet.

Den anden analysedel skal ses som en forlængelse af den første analyse. Hvor den første analyser påpeger, hvordan beskæftigelsesdiskursen påvirker socialrådgivernes dømmekraft og menneskesyn, undersøger anden analysedel, hvordan relationen til socialrådgiveren påvirker personer med senfølgers inddragelse i og udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb. På denne måde inkluderes borgernes perspektiv og deres oplevelse af systemet, indenfor den kontekst der er blevet skabt af beskæftigelsesdiskursen gennem kvalitative interviews. Dette blev undersøgt ud fra Goffmans terminologi om indtryksstyring, for at finde ud af hvordan personerne med senfølge repræsenterede sig selv i mødet med sagsbehandleren. På denne måde går analysen fra at undersøge forløbet fra makroperspektiv med Foucaults terminologi til et mikroperspektiv med Goffmans terminologi. Analysen af personerne med senfølgers perspektiv viser, hvordan borgere med komplekse problemer bevidst eller ubevidst forsøger at styre deres selvrepræsentation i relationen med socialrådgiveren. Deres overlevelsesstrategier et udtryk for Goffmans indtryksstyring. Herigennem dukkede to væsentlige fokuspunkter op, i forhold til hvad der har indflydelse på deres oplevelse af og udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb. For det første er deres egen bevidsthed om senfølgerne interessant. Således har Kim ikke haft bevidsthed om senfølgerne af overgrebet, hvorfor han ikke har kunne søge hjælp til behandling. Således er hans muligheder for inddragelse blevet begrænset. Jesper derimod har altid vidst at der var noget galt, hvorfor bevidstheden om senfølgerne hjalp ham til at stoppe hans stofmisbrug, hvilket muliggjorde et bedre beskæftigelsesret forløb. For dem begge har deres bevidsthed om senfølgerne altså haft stor betydning for det udbytte og selve oplevelsen af

inddragelsen i det beskæftigelsesrettede forløb. For det andet er deres opfattelse af deres egen rolle i forløbet interessant. Jeg havde en antagelse om, at de ville forvente, at socialrådgiveren havde det fulde ansvar for deres beskæftigelsesrettede forløb. Derimod indikerer analysen, at både Kim og Jesper i høj grad ser sig selv som en del af forløbet, hvorfor de også tager ansvar for deres egen udvikling. På denne måde måder viser analysen, at borgernes egen rolle har en stor betydning for relationen til socialrådgiveren og borgernes egen oplevelse af inddragelse i det beskæftigelsesrettede forløb. Det er således også interessant at se på deres følelse af anerkendelse og disrespekt.

Det blev klart gennem interviewene, at de alle oplever en stor grad af disrespekt i forløbet. Dette er særligt problematisk for personer med senfølger, da deres relation til socialrådgiveren kan opleves som en gentagelse af det overgreb de har oplevet i barn- og ungdommen. Beskæftigelsesdiskursen som analyseres i første analysedel, påvirker på denne måde socialrådgivernes arbejde med personer med senfølger i en u hensigtsmæssig retning. Dette er også tydeligt i analysen af deres oplevelse af anerkendelse, hvor blot en af de fire personer med senfølger føler sig anerkendt. Samtidig oplever også kun en af de to interviewede personer en høj grad af borgerinddragelse. Som tidligere nævnt er det samme person som også oplevede anerkendelse. Det kunne tyde på, at netop anerkendelsen af borgeren er vigtig for deres opfattelse af borgerinddragelse. Igen tyder det altså på, at netop følelsen af anerkendelse og disrespekt har en betydning for borgerens følelse af at blive inddraget i forløbet og derved oplevelsen heraf.

Til sidst i analysen udledte jeg de primære forskelle mellem specialets to interviewpersoner med senfølger og udtalelserne fra personerne med senfølger i rapporten fra landsforeningen SPOR. Jesper og Kim, som udgør specialets interviewpersoner, har gennem længere tid arbejdet så meget med sig selv, at de nu har lært at mestre deres senfølger, hvorfor deres funktionsniveau i høj grad er forbedret, så de på nuværende tidspunkt ønsker at opnå en tilknytning til arbejdsmarkedet. Derfor er de i stand til aktivt at udvise handlekraft i deres forløb i jobcenteret, hvorfor deres faktiske sociale identitet stemmer overens med hvordan deres socialrådgivere opfatter deres tilsyneladende sociale identitet. Som tidligere nævnt vil en socialrådgiver ud fra terminologien om ”becomers” anskue Kim og Jespers forløb som succeser. Det skyldes at de begge udviser en form for handlekraft, der gør det muligt for dem at træde ind på arbejdsmarkedet igen. På denne måde stemmer deres faktiske sociale identitet stemmer overens med hvordan deres socialrådgivere opfatter deres tilsyneladende sociale identitet.

I forhold til Berit og Sannes forløb, ønsker de i modsætning til Kim og Jesper, at få en førtidspension. De opfatter deres senfølger som særligt begrænsende, hvorfor deres faktiske sociale identitet konflikter med socialrådgivernes anskuelse. Ud fra det potentielle menneskesyn eller "becomers" vil socialrådgiveren forvente, at de kan deltage aktivt og udvise handlekraft i deres beskæftigelsesrettede forløb. På baggrund af Berit og Sannes faktiske sociale identitet argumenterer jeg for, at det er mere gavnligt at anskue dem ud fra "beings". På denne måde kan socialrådgiveren fokusere på deres begrænsninger, og derved se at de ikke i lige så høj grad kan udvise handlekraft inden for den rammesætning der er i jobcenteret grundet deres senfølger. Det vil potentielt kunne frembringe et større udbytte af det beskæftigelsesrettede forløb, hvis forløbet blev indrettet efter deres forudsætninger. Således undgår man at retraumatisere personer med senfølger på ny, og derved begrænse mulighederne for en positiv udvikling.

Til sidst er det væsentligt at diskutere, hvordan analysen peger på, at det potentielle menneskesyn kan føre til en instrumentalisering af menneskets værdi. Ud fra dette er det efterfølgende muligt at konkludere på baggrund af undersøgelsens fund.

At reducere et menneske til udelukkende at være noget "værd" hvis vedkommende kan udvikle en arbejdsevne, gør individet til et redskab der skal opfylde samfundet mål og ikke dets eget. Heri kan der drages sammenligninger mellem hvordan vedkommende i sin barn- eller ungdom blev gjort til et redskab der skulle opfylde andres behov, til hvordan vedkommende i jobcenterkonteksten skal udvikle en arbejdsevne for at kunne blive en økonomisk gevinst for staten. Herved fører indsatsen i jobcenteret, med de faktorer der spiller ind i det institutionelle møde, til en instrumentalisering af menneskets værdi der bliver fastsat i hvorvidt individet kan være produktivt eller ej.

Derfor indikerer dette speciales fund, at den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling leder til en beskæftigelsesdiskurs, der fremmer at socialarbejderne arbejder ud fra det potentielle menneskesyn i det beskæftigelsesrettede arbejde med personer med senfølger. Personer med senfølger optræder således som sig selv eller udfører overlevelsestrategier i relationen med socialrådgiveren i det beskæftigelsesrettede forløb. Deres adfærd afhænger af deres mulighed for at udvise handlekraft i forløbet, hvilket også påvirker en måde de ser det beskæftigelsesrettede forløb. Således tegner der sig et billede af, at personer med senfølger som er i stand til at udvise handlekraft også anskuer det beskæftigelsesrettede forløb i et mere positivt lys. Således kan beskæftigelsesdiskursen være med til at udfordre socialrådgivernes arbejde med personer med senfølger som ikke kan udvise sammen

niveau af handlekraft og derved oplever sig instrumentaliseret i forløbet. Det er dog til sidst væsentligt at pointere, at det beskæftigelsesrettede forløb naturligvis fortsat kan fokusere på at få borgerne i beskæftigelse. Det er udgangspunktet for det beskæftigelsesrettede forløb. I dette speciale argumenterer jeg blot for, at ikke alle personer med senfølger har gavn af det nuværende forløb. Således vil et forløb indrettet ud fra deres forudsætninger i højere grad kunne øge den lave beskæftigelse hos netop denne målgruppe. På baggrund af disse fund er det væsentligt at se på, hvordan fremtidig forskning kan undersøge dette emne yderligere, samt de praktiske implikationer.

Perspektivering:

Denne perspektivering vil med afsæt i specialets fund pege på implikationerne for fremtidige studier og de praktiske implikationer.

Implikationer for fremtidige studier:

Dette speciale forsøgte at give et mere nuanceret indblik i, hvordan den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling har påvirket personer med senfølgers oplevelse af det beskæftigelsesrettede forløb i jobcenteret. Tidligere studier har primært fokuseret på et ensidigt blik på forløbet fra enten socialrådgiverens eller borgerens perspektiv. Således kan fremtidige studier med fordel forsøge at se på det beskæftigelsesrettede forløb fra mere end blot et perspektiv. Specialet giver endvidere anledning til at undersøge flere områder yderligere.

For det første finder undersøgelsen at praksis på beskæftigelsesområdet ikke fremmer beskæftigelsen for alle borgere i systemet. Således kan fremtidige studier fokusere på at undersøge, hvordan beskæftigelsesområdet bedre kan rumme personer med senfølger. På denne måde vil idealet om øget beskæftigelse også bedre kunne opnås, da personer med senfølger kan få en mere fremkommelig vej til arbejdsmarkedet. For at opnå viden om dette er det dog nødvendigt at fokusere på de personer med senfølger som er mest udfordret i det beskæftigelsesrettede forløb.

For det andet er det altså relevant at fremtidige studier dykker ned i de ekstra udfordrede borgere. I modsætning til dette studie, kunne fremtidige studier således forsøge at kortlægge omfanget af problemet med personer med senfølger som ikke passer ind i det nuværende beskæftigelsesrettede forløb. Dette kunne for eksempel gøres ved et kvantitativt studie, hvor formålet er at se på det overordnede omfang og ikke de enkelte borgers oplevelser. Et kvantitativt studie vil gøre det muligt

bedre at undersøge de personer med senfølger som er ekstra udfordrede i det beskæftigelsesrettede forløb.

Til sidst er det relevant at pointere, at dette speciales fund også kan bruges til bedre at forstå borgere med andre komplekse problemer og deres udfordringer med det beskæftigelsesrettede forløb. Forløbet er således det samme for alle borgere, hvorfor deres oplevelser i nogen grad vil minde om hinanden.

Praktiske implikationer:

Det er nødvendigt at se på de praktiske implikationer til sidst. På denne måde afsluttes dette speciale, hvor det begynder ved at se på betydningen af indretningen af det beskæftigelsesrettede forløb for personer med senfølger.

For det første har specialets fund betydning for personer med senfølger i det beskæftigelsesrettede forløb. I specialet argumenterer jeg for at ikke alle personer med senfølger inddrages i og får det fulde udbytte af forløbet. Således kan specialet bedre belyse, hvordan netop denne målgruppe inddrages i det beskæftigelsesrettede forløb.

Derudover kan specialets fund konkret bruges af socialrådgivere og beslutningstagere i det offentlige system. Socialrådgivere kan ud fra dette fund bedre forstå betydningen af deres arbejde med personer med senfølger i det beskæftigelsesrettede forløb. Den almindelige praksis hvor fokus er på beskæftigelsen frem for individet er netop ikke altid fordelagtig i arbejdet med personer med senfølger. En anden praksis hvor individet i højere grad er i fokus vil i nogle tilfælde bedre kunne understøtte personer med senfølgers vej til beskæftigelse. Endvidere har disse fund også implikationer for beslutningstagerne. Formålet med den social- og beskæftigelsesmæssige udvikling er som tidligere nævnt at sikre den højest mulige beskæftigelse blandt borgerne i samfundet. Alt dette for at øge produktiviteten og den økonomiske gevinst. Den nuværende indretning er dog i nogle henseender kontraproduktiv, hvilket særligt er tilfældet for personer med senfølger. Således indikerer dette speciale, at beslutningstagere kan indrette det beskæftigelsesrettede forløb mere hensigtsmæssigt, hvis de ønsker at øge den nuværende beskæftigelse for personer med senfølger.

Til sidst i dette speciale vil jeg derfor argumentere for, at det vil være fordelagtigt at flytte den beskæftigelsesrettede indsats for personer med senfølger ud i organisationer der er specialiseret i netop denne målgruppe. Et eksempel på en sådan organisation er den tidligere nævnte organisation CSM, hvor organisationen har en dybdegående forståelse af målgruppens udfordringer og behov. På denne

måde vil deres behov i højere grad blive mødt i det beskæftigelsesrettede forløb, hvorfor relationen mellem socialrådgiveren og personen med senfølger ikke i lige så høj grad vil være negativt påvirket af beskæftigelsesdiskursen.

Referenceliste:

Bekendtgørelse af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, LBK nr 701 af 22/05/2022

Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, LBK nr 265 af 25/02/2022

Brinkmann, S. (2016). *Ståsteder : 10 gamle ideer til en ny verden*. Gyldendal Business.

CSM: Center for seksuelt misbrugte (u.å.). *Kompleks PTSD*. <https://csm-danmark.dk/forskning/ptsd/kompleks-ptsd/>

CSM: Center for seksuelt misbrugte (u.å.). *Ofte stillede spørgsmål : Hvor mange henvendelser får I i løbet af et år?*. <https://csm-danmark.dk/oftestilledesporqsmal/>

CSM: Center for seksuelt misbrugte (u.å.). *PTSD*. <https://csm-danmark.dk/forskning/ptsd/>

CSM: Center for seksuelt misbrugte (u.å.). *Senfølger : Om senfølger*. <https://csm-danmark.dk/forskning/senfolger/>

Dyregrov, A. (2011). *Børn og traumer* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Elklit, A. (2017). Traumefremkaldte lidelser. I: Simonsen, E. & Møhl, B. (Red.), *Grundbog i psykiatri* (2. udg., s. 427-439). Hans Reitzels Forlag.

Gilje, N. (2017). Hermeneutik – teori og metode. I: Järvingen, M. & Mik-Meyer, N. (Red.), *Kvalitativ analyse : syv traditioner* (s. 127-152). Hans Reitzel Forlag.

Goffman, E. (2018). *Stigma : Om afvigerens sociale identitet*. (2. udg.). Samfundslitteratur.

Høilund, P. & Juul, S. (2015). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde* (2. udg.) Hans Reitzels Forlag.

Institut for seksuelle overgreb (u.å.). *Senfølger : Hvad er senfølger?*. <https://ifso.dk/om-senfoelger/>

Jensen, C. (2016). Velfærdsstaten og de professionelle. I: Hansen, S. J. (Red.), *Professionelle i velfærdsstaten* (3. udg., s. 13-34). Hans Reitzels Forlag.

Jobcenterets Ofre (2022). Jobcenterets Ofre [Facebook-gruppe].

Juul, S. (2012). Hermeneutik. I: Juul, S. & Pedersen, K. B. (Red.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori : En indføring* (s. 107-148). Hans Reitzels Forlag.

Jørgensen, A. M. & Ringø, P. (2018). Det potentielle menneske. I: Nissen, M. A., Fallov, M. A. & Ringø, P. (Red.), *Menneskesyn i socialt arbejde: Om udviklingen af det produktive menneske* (s. 121-138). København: Akademisk Forlag.

Christiane Julie Westh Hansen (20201409)
Oplevelsen af det beskæftigelsesrettede forløb for personer med senfølger

Katzenelson, B. (2020, 20. maj). *Leon Festinger*. Den Store Danske.

https://denstoredanske.lex.dk/Leon_Festinger

Kristiansen, S. (2017). Fortolkning, forforståelse og den hermeneutiske cirkel. I: Järvingen, M. & Mik-Meyer, N. (Red.), *Kvalitativ analyse : syv traditioner* (s. 153-171). Hans Reitzel Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview : Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. Udg.). Hans Reitzels forlag.

Kaae, M. (u.å.). *Få traume behandling hos din psykolog på Frederiksberg : Senfølger efter seksuelle traumer*. Psykolog Frederiksberg. <https://psykolog-frederiksberg.dk/behandlingsomraader/traumer/>

Landsforeningen SPOR (2017). *Mødet med systemet : Når voksne med senfølger af seksuelle overgreb i barndommen kommer i klemme i systemet*. http://www.landsforeningen-spor.dk/wp-content/uploads/PDF/Bachelor_rapporter_notater_mv/Spor-Moedet-med-systemet.pdf

Larsen, F., & Andersen, N. A. (2019). Fra Socialpolitik til beskæftigelsespolitik - er beskæftigelse for alle?. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 21(1), s. 11–28. <https://tidsskrift.dk/tidsskrift-for-arbejdsliv/article/view/114439/163000>

Mik-Meyer, N. & Villadsen, K. (2007). *Magtens former: Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren*. Hans Reitzels Forlag.

Monrad, M. & Danneris, S. (2021). *Borgerinddragelse i socialt arbejde*. Samfundslitteratur.

Monrad, M. & Ejrnæs, M. (2017). Teorier om sociale problemer. I: Guldager, J. & Skytte, M (Red.), *Socialt arbejde – teorier og perspektiver* (2. udg., s. 52-87). Akademisk Forlag.

Nissen, M. A. (2018). Kampe om menneskesyn – Hvem er homo faber?. I: Nissen, M. A., Fallov, M. A. & Ringø, P. (Red.), *Menneskesyn i socialt arbejde: Om udviklingen af det produktive menneske* (s. 53-74). København: Akademisk Forlag.

Olesen, S. P. & Monrad, M. (2018). Indledning. I: S. P. Olesen & M. Monrad (Red.), *Forskningsmetode i Socialt Arbejde* (s. 9-31). Hans Reitzels Forlag.

Regeringen (2021). Danmark kan mere 1 : *Flere i arbejde. Danmark skal være rigere, grønnere og dygtigere*. Regeringen. https://fm.dk/media/25141/danmark-kan-mere-1_web-a.pdf

Selsbæk, S., Jørgensen, L. & Elklit, A. (2019). *De REGIONALE CENTRE FOR SEKSUELT MISBRUG RAPPORT OVER EFFEKT AF BEHANDLING 2018 : Et fokus på senfølger af seksuelle overgreb i barndommen*. Videncenter for Psykotraumatologi. https://www.sdu.dk/da/forskning/videnscenter_for_psykotraumatologi/forskning/rapporter

Christiane Julie Westh Hansen (20201409)
Oplevelsen af det beskæftigelsesrettede forløb for personer med senfølger

- Social- og Ældreministeriet (2021). *Handlingsplan til styrket indsats til voksne med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen og ungdommen.*
<https://sm.dk/Media/637583907308482701/Handlingsplan%20til%20styrket%20indsats%20til%20voksne%20med%20senf%c3%b8lger%20efter%20seksuelle%20overgreb%20i%20barndommen%20og%20ungdommen.pdf>
- Socialstyrelsen (2022, 3. maj). *Om senfølger efter seksuelle overgreb.*
<https://socialstyrelsen.dk/voksne/Senfolger-af-seksuelle-overgreb/om-senfolger-af-seksuelle-overgreb>
- Socialstyrelsen (u.å.). *Senfølger efter seksuelle overgreb.*
<https://socialstyrelsen.dk/voksne/Senfolger-af-seksuelle-overgreb>
- Væksthusets Forskningscenter, (u.å). *BESKÆFTIGELSE INDIKATOR PROJEKTET.*
<https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/projekter/beskaeftigelses-indikator-projektet/>
- Væksthuset, (2012), *Litteraturreview ifm. BeskæftigelsesIndikatorProjektet.* <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/wp-content/uploads/2018/06/Litteraturreview-BeskaeftigelsesIndikatorProjektet.pdf>
- Aarhus Universitet (u.å.). *Subjektive besvarelser (social desirability).*
<https://metodeguiden.au.dk/subjektive-besvarelser-social-desirability>

Anvendt referencestandard: APA

Bilagliste:

Bilag 1: Interview med Kim der er en person der har senfølger

Bilag 2: Interview med Jesper der er en person der har senfølger

Bilag 3: Interview med Emma og Frida, der begge er Socialrådgivere der arbejder i jobafklaring